

HISTORISK TIDSKRIFT

FÖR

SKÅNELAND

(SKÅNE, HALLAND, BLEKINGE OCH BORNHOLM)

UTGIFVEN AF

LAURITZ WEIBULL.

BAND 1.

HÄFTE 4.

LUND 1902

E. MALMSTRÖMS BOKTRYCKERI.

legat i Svartbrödraklostrets arkiv, finnas numera i stadens. Men för öfrigt äro klostrens och kapellens handskriftssamlingar förstörda. Det våldsamma sätt, på hvilket reformationen genomfördes i Halmstad, har tvifvelsutan varit orsaken därtill.

Antalet af de handlingar från medeltiden, som nu befinna sig i Halmstads rådhusarkiv, utgör 78, däraf 61 på pergament och 17 på papper. Af de förra är det äldsta hertig Christophers privilegiebref för staden af den 31 maj 1307 — en af de handlingar, i hvilka Halmstad tidigast omtalas. Af de senare är äldst en afskrift från Erik af Pommerns tid, innehållande stadens privilegier af den 29 oktober 1322. Konungabrefven äro till antalet 28. De öfriga handlingarne i arkivet bestå till största delen af köpe- och gåfvobref. De kunna vid ett flyktigt ögonkast synas af mindre intresse, men med deras tillhjälp — och endast med denna — blifver det möjligt att få en inblick i lifvet i Halmstad under medeltiden. Den bild de lemna utfylles i någon mån genom de afskrifter af nu förlorade bref, hvilka magistraten 1664 lät verkställa ¹⁾.

Det historiska värde Halmstadsarkivets handlingar för åren 1523—1645 ega går icke upp emot det som tillkommer den föregående tidens. Lika litet som för medeltiden äro för dessa år några stadsböcker bevarade. De flesta handlingarne utgöras af konungabref. Ett anseeligt antal dylika är kvar, men ett med detta jemförligt synes förloradt. Somliga af dessa bref äro kända från det danska kansliets registraturer, men många hafva aldrig blifvit däri införda. Öfriga dokument äro färre till antalet, men då de alla endast egas i ett exemplar och lemna en inblick i stadens inre förhållanden, som annars skulle saknas, af ovedersägligt intresse.

Det sätt, på hvilket man under tiden före det sjuttonde århundradet förvarade Halmstadsarkivets handlingar, är icke närmare känt. Men i början af sextonhundratalet — 1608 — då en ännu i fragment bevarad registratur öfver arkivet uppsattes, synes detta hafva varit i allt annat än tillfredställande ordning. Brefven lågo, såsom man af densamma finner, huller om buller, och det

¹⁾ Dessa i Halmstads minnesbok.

Halmstads rådhusarkiv

1307—1645.

Halmstads rådhusarkiv är jemte Malmös och Väs det enda stadsarkiv af betydighet inom det gamla Skåneland, hvars handlingar gå tillbaka till medeltiden. Det är i fråga om pergaments- och pappersbref från tiden före 1523 det utan gensägelse rikaste, men under det att Malmö eger en stadsbok från början af 1400-talet, och dess samling af sådana efter 1504 till närvarande tid på endast få undantag när är fullständig, saknar Halmstad i likhet med Vä alla medeltida stadsböcker. Endast »en liden bog in quarto», skriven med »munchestyll», på hvilkens pergamentsblad stadens privilegier alltifrån 1300-talets början inskrifvits, fans vid midten af det sjuttonde århundradet i behåll. Men den var redan då illa faren, och stilen »noglesteds wlæselig»¹⁾. Numera är den förlorad.

Det var under medeltiden ofta bruket att förvara städernas handlingar i kyrkorna eller kyrkornas i rådhusen, närmast beroende af den säkerhet de olika byggnaderna erbjödo. En betydande del af Halmstads rådhusarkiv utgjordes och utgöres också ännu af S:t Nicolai kyrkas permebref, bland hvilka äfven äro att räkna Kalentegillet. Möjligen hafva dessa handlingar förvarats å rådhuset sedan början af 1460-talet, då kyrkan undergick en reparation af den genomgripande beskaffenhet, att gudstjensten där måste inställas²⁾. Äfven tvenne pergamentsbref, som fordom

¹⁾ Halmstads minnesbok af 1664, s. 7 och 16. Halmstads rådhusarkiv.

²⁾ Sammastädes, s. 574—575, där ärkebiskop Thues bref af d. ²⁹/₄ 1462 finnes infördt.

är väl också från denna och den följande tiden, som så månet af dem ännu bär märken efter ett vårdslöst förvaringssätt. Den stora eldsvåda, som 1619 öfvergick Halmstad och lade dess rådhus i aska, icke blott ökade oordningen, utan synes äfven hafva förstört alla domböcker, räkenskaper o. d. intill året 1562 ¹⁾. Först sedan staden kommit under svensk spira och man af erfarenheten lärt sig inse de gamla handlingarnes värde, blef hvad som ännu förefans i arkivet nyordnadt. Borgmästaren Jacob Broddesson stälde sig i spetsen för detta arbete, och magistraten, till hvilken historiskt och juridiskt intresserade personer hörde, var honom en trogen hjälp. Alla arkivets lösa handlingar, »hulche hertill udj stoer confusion och wilderede er worden befundne», registrerades, och en minnesbok upplades, i hvilken infördes »alle dee privilegier, documenter, resolutioner, förordningar och andre breff, som Halmstad stad angaaer» ²⁾. I boken, som senare blifvit fortsatt, infördes också ett »tidsregister» med upplysningar om märkligare händelser, som timat i Halmstad.

Den olycka, hvilken 1619 öfvergick Halmstads rådhusarkiv, skulle tyvärr icke blifva enastående. Med stolthet kunde stadens innevånare ännu i början af 1880 peka på sitt arkiv såsom ett af de främsta stadsarkiv i Norden, men detta år, natten till den 5 april, lade en eldsvåda rådhuset i aska, och med undantag af de här nedan offentliggjorda handlingarne och några få från äldre svensk tid förstördes allt före det nittonde århundradet. Arkivet var inrymdt i tvenne rådhusets lokaler, af hvilka den ena utgjordes af en afskrankning å vinden. I högar lågo här protokoll, räkenskaper, kyrkans såväl som stadens, och massor af lösa handlingar ³⁾. På en kort stund var nära nog allt en askhög.

¹⁾ Magistratsprotokollerna för detta år omtalas 1818 af *S. P. Bexell*, Hallands historia och beskrifning, II, 425. De voro sammanbundna med det följande årets, hvilka också i samma arbete, II, 374, kallas »magistratens äldsta protokoll». Af uppgifter hos Bexell synes för öfrigt framgå, att på hans tid protokollen varit temligen fullständiga för den följande tiden, och likaså att det mesta af stadens och kyrkans räkenskaper efter 1562 funnits i behåll.

²⁾ Halmstads minnesbok, 1.

³⁾ Då det i Halmstads magistrats skrifvelse af d. ²⁰/₁₁ 1869 till Konungens befallningshafvande i Hallands län heter om den »rymliga afskrankningen å rådhusvinden», att denna »innesluter äldre, rättsskipningen och administratio-

Århundredens historia gick i glömska. Numera begynner arkivet fullständigare först med 1820, men saknar luckor endast för tiden efter 1880.

Det var i sista stunden, som svenska riksdagen beslöt upprättandet af landsarkivet i Lund. Man må nu endast hoppas, att det också må kunna åläggas städerna att dit aflemna sina äldre handlingar. Och ju fortare det sker desto bättre, ty sådana förhållandena 1880 voro i Halmstad, äro de ännu mångestädes. Mer än ett stadsarkiv i de Skånska landskapen är allvarligen hotadt.

Vid publicerandet af Halmstads rådhusarkivs handlingar för åren 1307—1645, hvilka under hösten 1899 på uppdrag af staden ordnats af undertecknad, hafva för olika tider olika principer blifvit följda ¹⁾.

De medeltida handlingarne äro i hufvudsak offentliggjorda i enlighet med de grundsatser, som tillämpats i Kristian Erslevs Repertorium diplomaticum regni danici mediævalis och för hvilka en redogörelse finnes i detta verks första del, s. XVI—XX. De upplösta förkortningarne i de på danska affattade brefven hafva likväl särskildt utmärkts, och originalens rättskrifning i allt blifvit följd utom i fråga om de stora begynnelsebokstäfverna, hvilka blott användas efter punkt och i egennamn. Interpunktionen är modern. Förkortningar af i originalen utskrifna ord har icke egt rum. För bref, som redan blifvit på ett tillfredställande sätt ut-

nen härstädes rörande handlingar, deribland dock ett ringa antal tillhöra tiden före 1736, torde den senare uppgiften icke böra tagas alltför noga.

¹⁾ Det bör här nämnas, att en förteckning öfver Halmstads rådhusarkivs pergamentsbref blifvit 1869 efter dåtida principer upprättad af arkivarien, hofmarskalken *Carl Silfverstolpe*. Den är utförd med sorgfällighet och omsorg, men är icke alldeles fullständig. Exemplar af denna förteckning finnas såväl i Riksarkivet i Stockholm som i rådhusarkivet i Halmstad.

I *Richardsons Hallandia antiqua et hodierna*, utgifven 1752, hafva delar af Halmstadsarkivet blifvit publicerade. Men det sätt, hvarpå detta skett, har gjort, att här nedan endast för nyare tid hänvisats till detta verk.

gifna eller komma att inflyta i *Diplomatarium dioecesis Lundensis*, har man nöjt sig med en enkel hänvisning.

Väsentligen olika principer hafva gjorts gällande vid publicerandet af handlingarne efter 1523. Dessa hafva endast förtecknats. Och de redan offentliggjordas eller registrerades innehåll har i största möjliga korthet angifvits. Om beseglingen är här ifråga om konungabrefven intet nämndt. Är en handling utfärdad på latin, är detta särskildt angifvet.

Det material, på hvilket ett bref skrifvits, är, om intet därom säges, papper; i annat fall användes beteckningen: perg. Likväl är om redan publicerade brefs material intet nämndt. De förkortningar, som gjorts i hänvisningar till tryckta arbeten, äro följande:

D. M. o: Danske Magazin.

Diplom. dioec. Lund. o: *Diplomatarium dioecesis Lundensis* ed. Lauritz Weibull.

Erslev o: *Repertorium diplomaticum regni danici mediævalis* ed. Kr. Erslev.

K. B. o: Kancelliets Brevbøger.

Kolderup-Rosenvinge o: *Samling af gamle danske Love* udg. af J. L. A. Kolderup-Rosenvinge.

Richardson o: *Richardson, Hallandia antiqua et hodierna.*

Secher o: *Corpus constitutionum Daniæ* ed. V. A. Secher.

Lauritz Weibull.

I.

Falkenberg 31 maj 1307. Hertig Christophers privilegium för Halmstad.

Erslev, I, 145.

Nykjöbing 29 okt. 1322. Befrielsebref för skatt, gifvet inneväranne i Broktoorp.

Erslev, I, 222.

— Samma bref i dansk öfversättning.

Erslev, I, 222—223.

Halmstad 28 mars 1327. Knut Porses privilegium för Halmstad i dansk öfversättning från Erik af Pommerns tid.

Erslev, I, 238.

— Samma bref som föregående i yngre dansk medeltidsöfversättning.

Erslev, I, 238.

Halmstad 7 jan. 1361. Waldemar IV:s privilegier för Halmstad.

Införda i Halmstads minnesbok af 1664, s. 16—24, efter en 1591 verkställd öfversättning. Den latinska texten fans afskrifven i Halmstads nu förlorade privilegiebok från medeltiden. Originallet till brefvet var möjligen ännu 1818 i arkivet. Se Bexell, Hallands historia och beskrifning, II, 445—446. Privilegierna, ehuru något olika och i annan öfversättning, tryckta hos Kolderup-Rosenvinge, V, 64—69.

— Utdrag ur samma privilegier, verkställt i Erik af Pommerns tid.

Laholm 9 dec. 1390. Wi Margaretæ kennessæs, at wi statfæste oc wnnæ wore bymen innæn Halmstædæ alle the prewilegia, efter thy som theræ bref ladhæ, som the af wore forældræ hafue, tel wi thættæ wort bref i gen kallæ. Datum crastino conceptionis Marie nostro sub secreto.

Perg. med drottningens sekret.

1 febr. 1414. Erik af Pommern stadfæster Halmstads privilegier. Erslev, III, 184.

Helsingborg 7 mars 1417. Erik af Pommerns tillåtelse för Halmstads borgare att fiska i ån invid stranden.

Erslev, III, 228. I orig. oläsliga ställen kunna ifyllas efter afskriften i Halmstads minnesbok, 35. Datum: dominica reminiscere.

10 dec. 1430. Broder By aff vapn. Kwngør iak, ath jak wederkenna myk salth hawæ burgamestare ok rathmen i Halmstade vnder for:de bysens vernilse ok ewinnelik aielse j gardh i Mannarp i Harplinga songn for x løduff mark stædaræ peningga til ewerdeligæ æyæ. Medbesegla: Jes Asserson, fogoth i Halmstade ok lanzdomare i Syndrahalland, Jes Henrickson aff Føllingæ, Syueth Barkæ, Clawus Ywanson. Dominica secunda aduentus.

Perg. med [5] sigill. 1 framsidan borta, 2 sköld med sparre, 3—4 remсор, 5 snitt. Alla sigillen enligt Halmstads minnesbok i behåll 1664.

25 jan. 1431. Skiftebref mellan Kalentegillet i Halmstad och ärkebiskop Pether Lucke.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 7 sept. 1440. Gunnild Mattissedotther. Kennis, at jach haffuer tilpantesat welboren man Arwidh Baat en myn ghardh j Halmstade nest westen widh rathusit oc norden widh bykirkeghardhen oc en ghard j Knæpilstorp, som Nis Swensøn j bodhe, for viij lødughe mark j guld oc j penninge oc thre tunner smør. Lösninghedaghen schal ware vm war frwæ dagh natiuitatis. Medbesegla: myn dotther Kathrinæ Swensdotther, her Lale, vicarius j Lundh, welborne mæn Torkildh Brade oc Sewidh Barke. Datum anno mcxl(!) in profesto natiuitatis Marie.

Perg. med [5] sigill. 1—4 remсор, 5 sköld med tre sjöblad, ställda 2×1, samt omskriften: S' Seviit Arwitsen.

Halmstad 3 juli 1444. Öfverenskommelse mellan Svartbrödraklostret och borgarne i Halmstad rörande ett länge omvistadt jordområde i staden.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 12 nov. 1444. Wij Christopher giøre witterligt, att borgemester och raadmend her i Halmstad haffue berett

for oss, at de och deres medborgere haffue aff alder hafft et leye paa Dragør norden ved fogedeboden, som meenlige kalles Halmstads leyet, huilchet de sige sig nu med wrette vere aff ganget och j nogen aar forhindret. Thij haffue wij dem naadelige igien wndt for:ne leye at nyde, som de det tilforn med rette aff alder hafft. Och forbyde wij. Datum jn crastino Martinj æpiscopj (!).

Efter afskrift i Minnesboken, s. 53—54. Om det nu förlorade originalet heter det där: »finnes her paa raadstufuen jn originalj paa pergement schreffuet».

Halmstad 5 dec. 1444. Jes Tordsson, Abiørn Tordsson aff wapn. Kwngøre wj, at wj wedherkennes oss saalt hafua pa wara modirs wegna hustru Elin borgemästara oc radhtt j Halmstede til therras stadz brwgilsse en gardh ligendes nordast j Tydarpp för xx gyllene rynske til ewinnelig æghe. Medbeseglar: Arwit Swan aff wapn. Datum in profesto Nic[olai] confessoris.

Perg., hvars venstra del är svårt skadad af fukt och delwis borttrifven, med [3] sigill. 2—3 remsor.

Halmstad 27 dec. 1444. Magistratens i Halmstad intyg om »horo til ær gaat om then gardh, som Biørn Skytta oc Metta Biørns gawo til sancti Nicolai kerke j Halmstade.»

Diplom. dioec. Lund.

Varberg 31 dec. 1445. Wy Cristoffer gøre widerlicht, at wy haue vnt oc forlent wore burghere j Halmstædhe two wore oc krones ødhe toffter oc gardhe j Knæbelstorp vden fore Halmstædhe, swo lenge wor nadhe tilsigher. Thy forbiuthe wy. Datum profesto circumcissionis dominj nostro sub secreto.

Perg. med snitt för konungens sekret.

Halmstad 20 dec. 1446. Rådmannen Jngemar Jngemardszon i Halmstad upplåter en fjerdedel af sin gård till jungfru Mariæ altare i stadens sockenkyrka.

Diplom. dioec. Lund.

28 nov. 1447. Väpnaren Boo Oelszen pantsätter till jungfru Mariæ altare i Halmstads sockenkyrka gården Dalsilth i Sletagre.

Diplom. dioec. Lund.

Kjöbenhavn 15 okt. 1452. [Wij] Cristiern gøre widerljght, at naar her Clawes Rønnow ridder, wor [marsch, skildes ved] wort slot Laweholm, som han nw aff oss i wære haffuer, tha haffue wj vnt oc vne, at [borgemestere oc] menighet i Halmstathe mwe selfue taghe oc keese byfoghet j theres by, thoc swo at thet skal standhe til oss oc wore effterkommere koninge i Dan-

marck then keesning at stathfæste, tillade oc fulburthe, och then som the keese oc wij stathfæste oc fulburdhe i thet embeth, skal gore oss oc kronen j wort faddebwr gothe rethe oc reghenskap aff wor told, saghefald oc annen rættighet, som oss oc kronen ther aff *meth* rætte tilfalle kan. Datum dominica proxima post festum Calixti pape nostro sub secreto.

Söndrigt och delvis utplånadt perg., försedt med remsa för konungens sekret. I Minnesboken, ur hvilken det inom [] satta hemtats, står antecknadt: »gandsche jlde medfaret och omkringkastadt, huaraff det er bleffuen jlde söndrigt, som videre for tijen sees kand.»

Halmstad s. d. 1454. Borgaren Mathias Simonssen i Halmstad gifver hälften af sin gård därstädes till S:t Nicolai kyrka och S:ta Catharinas kloster.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 25 jan. 1455. Väpnaren Arwidh Bodh gifver till Kalentegillet i Halmstad en gård i staden och en i Knæbilstorp.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 25 jan. 1455. Väpnaren Aruidh Bodh gifver till S:t Olafs altare i S:t Nicolai kyrka i Halmstad hufvudpenningar och ränta af vissa uppräknade, till honom pantsatta gårdar, jordar och bodar i staden.

Diplom. dioec. Lund.

3 febr. 1455. Pedher Karlson, Jens Grope oc Andirs Laurenson bymen oc borghara j Baghosundh. Gørom witerliket, thet wy forscreffne laghlika till kalladhe aa hørdhom, thet Hinric Maalare fornøgdhe synom son Pædher Hinricsøn ena sæmmio fore sit mødherne aff alt thet godzs, som the haffdho samman afflat, oc lop for:da sæmmie vppa iij lødhogh uarc, oc kunno wy for:de witnismen ey annat forstaa æn thet Pedher Hinricsøn lot sik allaleds well at nøghia, swo thet for:da sæmmia, som tha giordhis j ware nærwaro oc sidhan effter laghen stadfestis pa ware radhstoffwo, skall stadhog standa. Thy bedhas wy wor stadzs jncegle. Scriptum jn crastino purificationis Marie.

Perg. med staden Bogesunds sigill. Brevet falskt. Jmfr nedan.

1457? Vy Cristiern helse eder alle, som boo j Halland. Wider, at the prydzske wtgøre ok redhe them ganzske starke til siøs ok sameledzs hertigh Erik j Pomern, ok befrøchte wy, at the wilie beskene ok røffue ware landh ok vndersate, som the fore ware wan ok fore haffue giorth j een feligh fendh. Thog stander thet i en dagh *meth* oss ok them ok wide en engen feyde *meth* them. Ther fore ære wy nw swa offuer eens wortne *meth*

ware raadh aff ware try righe, at enge ware wndersate skule sigle *meth* noghor køpmanskap eller wore, ok haffue wy til skriffuet them i stæderne. om nokor aff them wilie sigle hær in i war eyge til ware køpstæder *meth* theris godz ok køpmanskap, tha haffue wi wnt ok til lateth, at the *thet* gøre mwe whindrade, swo at the gøre oss war rættighetth. Thy forbyude wy. Oc forbyude wy samaledis noghre heste ok øxn vndføre til landhz æpther paschedagh nestkomandis forleden ær vnder then plicht, som for ær rørdh, ok hwad køpmæn, som aff stæderne komande warde til ware køpstæder, mwe thetten wdføre hwes the ther køpe ok them sielffue til hører. Jn Christo valet.

Utā synligt märke efter sigill.

Kjöbenhavn 20 aug. 1458. Wij Cristiern gøre alle witerlicht, at wij aff ret widerligh geld wedherkønnes oss skyldugh at ware Gericke Pløne, wor wærdh oc radhman i Halmstathe, oc Wineke, borghere sammestedz, hundrethe lubske mark, som wij haffue fult fore vpboeret i gothe ware, hvilke hundret mark wij haffue them befalet at aname aff wor byskat i Halmstathe, som wij nw i aar haffue skule. Thi bethie wij ether wore borghemestere, radhmen oc menighet i Halmstathe, at i redelige fornøye them hundrethe mark betiidhen om sancti Mortens dags tiidh aff ether byskat, som i oss paa kronens wegne plichtoge ære. Oc naar i them forscr:ne C mark til godhe redhe fornøyet haffue oc theres quittantiam ther vpaa igen haffue, tha lade wij ether qwitte for alt tiltal om forscr:ne C mark. Datum dominica infra octauas assumptionis Marie nostro sub secreto.

Konungens sekret, något skadadt, å baksidan.

Halmstad 18 maj 1459. Wy Christiern gøre witerlicht, at fredaghen nest fore the helghe threfaldughetz søndagh her i Halmstadhe wore skickedhe fore oss borghemestere oc borghere i Halmstadhe paa then ene sidhe oc noghre bønder aff Halmstædhe hær it oc Tyndersyø hær it paa then annen sidhe, som Halmstædhe bro pleye at bygghe, om trætte oc dele, som thøm melløm war om forscr:ne bro. Tha befaledhe wii her Eric Ottson, wor hoffmester, her Oleff Mortensson, domprowest i Roskilde, her Aghe Axelsson, her Torbern Bilde och Anders Jønsson, landzdomere i Sieland, wore men oc radh. Anders Stigsson, Karl Bøyentsson oc Oleff Rwd, landzdomere i Halland, forscr:ne sagh melløm thøm at høre oc meth rette eller mynne at skilie. Oc wort ther swo aff sagt fore rette, at forscr:ne bønder skule forscr:ne bro bygghe oc ferdughe holdhe paa theres eghen kost, som sidhwane

warett haffuer aff aaldom, oc at forscr:ne borghere i Halmstædhe skule skicke thøm skib oc towgh til forscr:ne bro meth at bygghe, effter thii forscr:ne bønder haffue offte forscr:ne bro laght oc flot effter borgbernes magh, eller oc skule forscr:ne bønder fuldmackt haffue forscr:ne bro at skicke oc legghe then stædz, som hwn til foren i langh tiidh leyet haffuer. Secretum nostrum. Datum etc.

Perg. med snitt för konungens sekret.

Lund 23 april 1462. Ärkebiskop Thue i Lund tillåter, att messa och annan gudstjenst hålles på rådhuset i Halmstad under den tid kyrkan restaureras.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 26 febr. 1463. Wii Cristiern gøre witherlight, ath borgemesthere och radh i Halmstædhe haffue oss til godhe redhe fornøghet hwnredhe mark danske penninge aff theres byskat, hwelke som the skulde oss haffue giffuet ath sancti Mortens dagh nw nest till kommendes. Thi ladhe wij them quite. Secretum nostrum dorsotenus. Datum sabbato proximo ante dominicam jnuocaut. Ad relacionem domini Nicolai Runnow.

Spår efter konungens sekret å baksidan.

Halmstad 9 april 1464. Borgaren Jöns Aruidsen i Halmstad gifver till S:t Nicolai kyrka såsom betalning för en skuld all sin rättighet i en gård i staden.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 12 juli 1464. Karine, Suen Sturs dotter, gifver till Kalentealtaret i Halmstad sin gård, Strandegordh, belägen i Knebilstorp.

Diplom. dioec. Lund.

Geffninge 27 okt. 1464. Christiern I anmodar ärkebiskop Thue att utnämna subdiakonen i Lunds stift Gerekinus Johannis till kapellan i Öffwerby och dess annex Halmstad. Platsen har blifvit ledig till följd af presbytern Alexanders afsägelse.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad s. d. 1464. Gör iak Thore Andirsson wytherlikt mik haffua solth Bencth Gunnarsson ok Anders Skreddhare myn deel j thera gardh, saa møkith som myn hustrw haffde efter

syn fadir och modhir ærffth. Medbesegla: her Jons ok Pawel Pædhersson, radhman j Halmstadhe. Datum etc.

Perg. med 3 sigill. 1 och 3 bomärken, 2 andligt (helgonbild).

Halmstad 23 aug. 1465. Cecilia Tygis gifver till S:t Nicolai kyrka hälften af sin gård i Halmstad och förordnar, att efter hennes död allt hvad hon eger skall tillfalla kyrkan.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 21 mars 1466. Borgaren Tyke Tykessen gifver mot ett årsmot till S:ta Catharinas kloster hälften af sin gård i Halmstad jemte en tomt vid norra sidan af torget i staden.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 22 jan. 1469. Botil, Magnus Torssens enka, gifver till S:t Nicolai kyrka halfva sin gård i Halmstad.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 10 aug. 1469. Wij Cristiern gøre witerlicht, at sancti Laurentij martiris dagh i Halmstade vdi Gerike Plønes wor werdz gardh wore skickede fore oss Nis Ionsson, borgere i Halmstade, oc kerde på borgemestere oc raadh sammestedz, at the haffde hanwm meth vrette i borghen. Ther vpa swarede borgemestere oc raadh, at wij haffde tilskicket her Wighen Laurentsson, Eric Stwre, Claws Daa oc Eggert Rantzow at høre then sagh, som affsagde fore rette, at hanom enchte wold war skeed, som han kerdhe. Huilken sagh wij selftue nw meth wore raadh hørde, oc mæle then dom wedh fulle mæckt oc finne borgemestere oc raadh i Halmstæde orsage- oc skylleløse i then sagh. Secretum nostrum regale dorsotenus. Datum etc. quibus supra. Ad relacionem dominorum Kanuti Trugoti et Nicolai Daa militum.

Konungens sekret å baksidan.

Halmstad 25 april 1474. Pæther Wiig i Syæffsebodhæ i Fargherodhs socken, Vestbo härad, Martin Claussen i Skedhedala och Bodhil, Aruid Wiigs enka, gifva till S:ta Barbaras altare i S:t Nicolai kyrka en jord i Halmstad.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 3 febr. 1475. Ärkebiskop Johannes i Lund utlofvar 40 dagars aflat åt dem, som besöka S:ta Barbaras altare i Halmstads sockenkyrka eller bidraga till dess underhåll.

Diplom. dioec. Lund.

Helsingborg 9 jan. 1476. Wij Christiern gøre witherlicht, at wij nw hiolde regenskab meth wore borgemestere oc radh j

Halmstade om swodann gield, som wij them oc theres metborgere skulduge wore effter theres breffs vtwise, som the aff oss ther vpa haffde. Tha bliffwe wij them æn nw skulluge aff alt regenskab ower alt theres vpbærelse, som the nw i syw aar vporit haffwe aff theres byskatt, sywhundret oc fempten mark, hwilke for:ne vij^o oc xv marck wij haffwe vnt oc vnne, at for:ne wore borgemestere, r[adh] och menighet [j] Halmstade [m]we oc skule selffwe meth them jnneholde oc vpbære aff theres byskatt hwert aar, swolenge oc till thes the fullelige igen fangeth haffwe for:ne vij^o oc xv marck aff theres byskatt, vden wij selffwe them her fore jnnen for:ne swm penninge bethalende worde. Thij forbiwthe wij. Datum fferia tercia jnfra octauas Epiphanie domini nostro sub secreto.

Perg. med remsa för konungens sekret. I Halmstads minnesbok, 59—60, är anmärkt: »jndseglet borte formedelsz elach forvaring schuld, som vel paa breffuet synes.»

Kjöbenhavn 28 aug. 1477. Christiern I utfärdar åtskilliga stadgar till Halmstads, Laholms och Båstads förmån rörande handel och köpenskap.

Konungens sekret å baksidan. Aktstycket tryckt i Aarsberetninger fra det kongelige Geheimearchiv, V, 73—74, där likväl några smärre skiljaktigheter finnas och datum icke såsom i Halmstadsoriginalet är feria quinta post festum Bartholomei apostoli.

Halmstad 21 aug. 1478. Jens Pædherisson. Kwngør jack mick haffwe saalth beskedhen swen Swen Stensson, borgere i Halmstade, myn halffwe gaardh, liggendes nordhen næsth Niss Lassøns ock syndhen næsth Benct Abroomssøns oppe ock nedre foor jx lode marck i gwldh, silff ock kaaryele, hwilkit han mik betalith haffwer til nøgiss. Medbesegla: myn fadher her Pædher i Harplynge, Per Westesson, Niels Lassøn, Aryn Skredere, borgere i Halmstade, mæn jack ey selff haffwer. Datum fferia sexta jnfra octauas assumptionis Marie.

Perg. med [4] sigill. 1 och 3 remsor, 2 och 4 bomärken.

Halmstad 26 dec. 1478. Lawrens Brorsson. Bekennis jack mick, ath jack haffwer saalth Jep Staffynsson, borgare i Landkrone, myn deel i then gaardh, soom liggher westhen intil Twre Swenssons gaardh ock østhen intil Torbørn Swenssons gaardh. Jtem eer længdhen aff then gaardhen vij aln ock xx østher ock wæsther vdh meth gadhen ock xvij aln ock xx loongh nordher ock syndher. Jtem wore thet saa, ath thenne eyedel affgyngø Jep Staffynsson, tilbyndher jack mick ath wedherlægge saa gaath gotz ighen, soom han aff mick køpth indhen vi vgher næsth effther. Medbesegla:

Aage Sandbæk aff wapn, Paawil Pædherisson borgemesther ock Ghercke Pløne, raadman i Halmstade. Datum die Stephani prothomartiris.

Perg. med [4] sigill. 3 och 4 bomärken, 2 otydligt.

Halmstad 24 febr. 1480. Cecilie Tyges gifver sin tjenarinna Kirstine Clæmitzdotter $\frac{1}{3}$ af sin gård. Dör Kirstine barnlös, tillfaller gåfvan S:t Nicolai kyrka i Halmstad.

Diplom. dioec. Lund.

Landskrona 1 maj 1480. Niels Hansson. Wederkennes jac mich, at jac hauer nv solt Jep Staffensøn, borgemester jnnen Landeskronen, myn swagher, all min eydom, som jac rætteliche ærft hauer effter myn faders dødh, Hans Olsøns, j then gardh j Halmstedhe, som myn modher vti boor, oc kennes jac mich vp at hauer boryt for huss oc jordh fult oc alt. Medbesegla: Jens Thorkilsson borghmester, Laurens Beyntsøn, Greers Jonsson oc Hans Lauwesøn, radmen samme stadh. Datum die apostolorum Philippi et Jacobi.

Perg. med 5 sigill, alla bomärken.

Halmstad 16 jan. 1481. Borgaren Niels Mwrere i Halmstad gifver till S:ta Barbaras altare i stadens sockenkyrka sin östra gatubod.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 30 maj 1481. Rådmannen Henning Skomagere i Halmstad gifver mot en messa i veckan till S:t Eriks altare i stadens sockenkyrka en nyuppmurad källare.

Diplom. dioec. Lund.

Viborg 9 febr. 1482. Wij Hans. Vether, at fore mene almwges beste oc bestand oc pa thet at landene ey skulle beswares aff stoer swar dyr tiid, tha ære wij nw swa ower eens wordne meth Danmarces riges rad, som nw i Wiborg hoss oss tilstede wore, at enghen skall vtføre eller vtføre lade nagher hande korn, malt, meel, bywg eller haffre oc ey heldhre øxen, køer, flesk, swin, kokød, smør, honwg eller noghre andre ædende ware oc ey heldhre øeg eller føell, ey heste yngre æn v aar oc bethre æn xv marces. Jtem om øxen vt at driffue, landkøp oc forprang skall bliffue i alle mode, som wor her faders forbud ythermere vtviser. Ffinnes noghre her emod at gøre, tha skulle the haffue forbrudhet hwes the haffue met at fare oc thet som the vdføre mod swodant forbud oc siden selffue stande till rette fore oss oc Danmarces rad. Oc skall thetta forbud nw strax pagange oc standandes bliffue jnd till poske nestkomendes ower eet aar. Thij bethe wij ether alle oc hwer serdelis, at i her po lade ware tage, at swo holdes, som forser:uit staar, oc ey tilstedher nogher her emod at gøre.

swoframpt i wele ey ythermere haffue tiltall aff oss oc *Danmarkes* rad. Jñ Christo valete. Datum sabbato proximo post Dorotee virginis nostro sub signeto.

Konungens nära nog utplånade signet å baksidan.

Halmstad 7 febr. 1483. Rådstuguvittne angående äganderätten till en lada, byggd å ett stycke jord invid prestgården i Halmstad.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 11 aug. 1483. Priorn Beynt i Svartbrödraklostret i Halmstad erkänner sig hafva å klostrets vägnar mottagit aff kyrkovårdarne i S:t Nicolai vissa kvantiter mursten m. m.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 4 okt. 1483. Johannes Nigelsson rotman j Halmstade. Kwngør jak mick gäl skyllogh ath were Erlandh Jensson j Bywsielh j stikke grönth . . . myndet oc ij lødho mark, for hwlke peninge oc klædhe jak hanom j panth sætter til forwari mith stegerhus oc eth næste hws ther næsth liugendhe meth hws oc jordh, oc welkare jak mik hannom til lego ath giwe xij skelinghe arlige ars, swo længe hannom for:de peninge oc kledhe til nøge betalæth wardher. Medbesegla: Paal Pedhersson borgomæstare oc Swen Skomakare, radman wthj Halmstade. Die Francisci confessoris.

Perg. med [3] sigill. Remsorna kvar.

Halmstad 13 april 1486. Swen Laurensen i Vyelstade. Gør jagh viderlicht, at Pæther Hiort och Jens Fynne, kirkewerge i Halmstade, haffue gjort myc nøghe aff thet arffnegotz oc gord, som mygh war tilfaldet effter Tore Pæther Gudmundssens, myn ffadersøster, Gud hennis syell nathe. Medbesegla: her Gereke Hansson, sygneprest i Halmstade, Byrge Ionsson, radman i Halmstade, oc Lass Iensson i Offreby. Datum in profesto Tiburcij et Valeriani martirum.

Perg. med [4] sigill. 1 och 3 bomärken, 2 andligt (Kristushufvud), 4 remsa.

Kjöbenhavn 13 sept. 1486. Konung Hans stadfæster Svartbrödraklostrets i Halmstad privilegier.

Diplom. dioec. Lund.

Kjöbenhavn 27 april 1488. Wij Hans haffue wndt och tilladet, at wore borgere och jndbyggere vdj Halmstad maa kiøbe saa meget korn, som dennem behoff giøres, vdj wor kiøbstad Aalborg oc føre det deden frijt aff Aalborg och till Halmstad och jngen anden.

sted. Forbiudendes alle. Datum dominica jubilate nostro sub signeto.

Orig. nu förloradt, men bevaradt i afskrift uti Halmstads minnesbok af 1664, s. 99. Var på papper med signetet tryckt under texten.

Halmstad 1 aug. 1488. Presten Powel Jacobssen i Skiibsholm gifver till Kalentealtaret i Halmstads sockenkyrka sin iboende gård å Klingeberget i södra delen af staden.

Diplom. dioec. Lund.

Nestved 16 sept. 1488. Wii Hans giøre alle wiitherligt, at wij ære nw saa offuer ens wordne meth wore radh her i right, at these effterscreffne stöcke oc artickle skulle holdes offuer alt wort righe Danmarek. Ffirst at nar nogher færdes her aff right, skal han ey vtføre meth segh danske penninge flere æn sæx marck j dansk mynt, oc vppa thet at ey skal worde swor dyr tiid pa haffre, skal ey noger vtføre nogher haffre her aff right, oc sammeledes, at nar tyst øll føres her ind vtj right, tha skal hwer tønne tyst købes oc sælyes fore xx danske sk. oc ey mere. Oc aff hwer læst tyst øll hiid vtj right kommer, ehwor thet ær, skal then som øleth sælgher giffue oss til wort behoff eth lod sølff til zise, inghen vndentaghen j nogher made, oc skal thette forbudh nw strax vppa gonge oc stondendes bliffue, swolenge wij thet effther wore riges radz radh igen opgiffue. Thi forbywthe wij. Ffinnde i nogher, som gør inodh these for:ne artickle, tha skal han haffue forbrudt hwes han haffuer met at fare, oc ther til wele wij lade rette vt-offuer hannum, som bør at rettes offuer then wore breff oc budh ey holde wele. Oc tilskycke oc befale wij wor byfoget oc bode wore borgemestere j Halmstæde, at j ware thaghe, at wij rædelige fonge saadan sølff told aff hwer lest tyst øll, som saa indkommer fore ether by. Oc j skulle stande oss selffue til regenschab ther fore. Datum die Eufemie nostro sub signeto.

Fragment af det kungliga signetet å baksidan.

Halmstad 1 dec. 1488. Presten i Sedele Niels Olssen och hans syster Ermegord gifva till Kalentealtaret den gård de ärfvt efter sin broder, herr Pæder Symonssen i Tordrap.

Diplom. dioec. Lund.

Laholm 1 febr. 1489. Wij Hans gøre wiitherligt, at wij haffue vnt oc vnne, at wore borgemestere, radh oc menighet i wor oc kronens købstædh Halmstade mwe holde arligæ eth friit market i theres by, som skal vppa gongæ sancti Dionisii affthen oc bliffue standendes two daghe vtoffuer. Sammeledes forbywthe wij nogre prester, ehwo the helzt ære, noghit at købslæ i for:ne Halmstæde eller ther om kring for:ne wore borgere oc almwe til forfang oc

skade i *nogre* made *ythermere* æn hwes the haffue til *theres* eghen gardz oc bordz behoff. Fforbywtindes. Datum in profesto purificationis.

Konungens signet å baksidan.

Halmstad 3 febr. 1489. Elne Knudzdotter, enka efter Anders Screddere, gifver till Kalentealtaret i Halmstads sockenkyrka sin rättighet i en gård i staden.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 2 febr. 1490. Jens Olsson aff vapn i Smørlarp. Gör jag vitherlith, ath jag solt haffuer Erik Swensson, burgere i Halmstade, en gord ligendes sønder i bien, som tiil hørde Erik Judes barn, hvilketh barn jag er verghe oc maalsman tiil, oc kennes jag meg ath haffue oppeboret fult verdh oc penninge for for:de gord tiil gode nøge, oc er han lachlige opbuden *met* things vithne. Jtem wore *thet* swo, at for:ne gord bleffue Erik Swensson affuwnnen, tha tiilbindher Erik Judes barn Erik Swensson ath fornøge xiiij lødemark i penninge oc mweligh betaling for bigningh effter dandementz sielssse. Medbesegla: Kørningh Pæthersson aff vapn i Dymmestorp, Andhers Nielsson oc Jens Bole, borgemestere i Halmstade. Datum Halmstade die purificationis virginis.

Perg. med 4 sigill. 1 hjelmkrönt sköld med tjurhufvud, 2 och 4 remsor, 3 bomärke. Enligt Silfverstolpes förteckning öfver Halmstads rådhusarkivs pergamentsbref fanns 1869 ännu ett bomärke i behåll.

Landskrona 1 sept. 1490. Borgmästaren Pædher Hyorth i Landskrona säljer till presten Hans Wyllæ sin gård i Halmstad.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 25 jan. 1493. Sockenpresten Gereke Hanssen i Halmstad gifver sin gård till S:t Nicolai altare i stadens kyrka och bestämmer, att den skall »ware ræt prestegord».

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 4 dec. 1494. Presten Hans Wille i Halmstad gifver till S:ta Barbaras altare sin gård i staden.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 20 jan. 1495. Lawrens Swensson, borghere i Halmstadhe. Görendes witttherlicht, ath jak soldh haffwer Neils Ericksson, borghere i samme stadh, all *then* deel, som *myn* hosfrve ock alle hennes syskene haffde i Porssegordh, som *theres* fadher och modher i bodhe, hwes sielle gwdh nadhe, ligendes nest syndhen fore Jon Byricssens gord, som Jons fadher fik aff Per Tollsson, fföre hwilken for:ne gordh jak kiennes mik ath haffwe wppboret

fyllesthe fore i fwlth werdh och penninghe. Medbesegla: Jens Bole, borghmestere i Halmstade, *Per Anderssen* oc *Hans Neilsson*, radmen ibidem. Giffwet sanctorum Fabiani et Sebastiani dag.

Perg. med 4 sigill, alla bomärken.

Halmstad 3 maj 1495. Borgaren *Jep Mwrere* i Halmstad gifver sin iboende gård och allt det rörliga gods, som kan finnas efter hans och hans hustrus död, till jungfru *Mariæ* altare i stadens kyrka.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 3 mars 1497. *Per Staffensson* aff wabn, lantztings-saghörer j Søndre Halland. Gør jagh widherlicth, ath j(ac) sseeth och hörth eth goth well besegeld perkmens breff *met* hengindes inceyle, lwdendes paa en gard, liggindes wthi *Wognø* soghen wthi en by *Thyerwp* aller nordesth i ffor:ne by, h[uilken] gard myne næerskylte ffrender *Jens Tordsson*, *Andbiørn Tordsson* wepnere sold hawe *met* [sin] moders hosfrv *Elines* gode mynne och samtycke ffra them till borgemestere och raadh i Halmstede paa theres byes wegne till ewindeligh eyendom. Jtem hwilken for:ne gard borgemestere och radh i Halmstede *met* ofwer eens ere om skøde och jagh *met* them. Thy affhender jagh och skøder for:ne gardh ffraa migh och jn till borgemestere och raadh i Halmstede till ewindeligh eyedom wden all genløselse. Medbesegla: her *Peder Persson*, dægind i Søndre Hallind, och *Cristiern Nielsson*, foget paa Wallen. Datum feria sexta proxima ante dominicam, in qua cantatur officium misse letare.

Perg. med 3 sigill, förstördt af fukt i högra öfre kanten. 1—3 remsor.

Halmstad 16 febr. 1498. Konung *Hans* stadsrätt för Halmstad. Datum tisdagen efter vår frus dag purificationis.

Orig. nu förloradt, men fans, »skreffuet paa et stort pergamentzbreff», å Halmstads rådhus 1664, då det infördes i stadens minnesbok, 105—125. Texten öfverensstämmer närmast med samme konungs stadsrätt för Malmö af 1487. L. Weibull, Malmö stads urkundsbok, I, 43—57.

Halmstad 8 april 1499. Borgmästares och råds i Halmstad intyg, att *Karine Byrges* gifvit vissa hus och jordar till *Kalente-gillet* och *Gråbrödraklostret* i staden.

Diplom. dioec. Lund.

Bowesund 2 juli 14.. *Andirs Laurinson*, borghemestare j *Bowesundh*, *Erih Verkmestare*, byfouidh j samme stadz, *Olaff Skomagare* borgare j samma stadz, *Jens Grobe*. Huilkyth vi viljom vorth forskriffne breff til stoo før, ty vi vore alle boandes j *Bowesundh* then tidh *Per Hynriksøns* brodher bleff dødth, och aldrigh var os thet viderlikth, adh hans fadher gyordhe smie *met* *Per*

Hynrikson før sith mødirne. Jtem eer ther nogitth breff vdgiuedh poo nogre semmie ellir vor naffn j stoo eller vor bys insigle, thoo er thet kommith oos vuedirlikth. Skreuidh vor froghe dagh visitacionis.

Perg. med Bogesunds sigill.

S. 1. et d. 14.. . . . Claws Hansson, prester och scolamestere j Skæninge, kennis met mith . . . som kallas wisitacionis, war iac for rætt i Halmstadh, oc a . . . wer i radhet met Lala, oc nw laghstandin er, oc engin kom . . . tte met swa dana skæl oc forordh, at komber Olaff Axilsson . . . til herra Michels oc Lala oc til the godhe oc beskæ . . . som byggia oc boo j for:da Halmstadh, oc kan winna them . . . mic til oc mina arfwa, tho then skadhen oprætta fwlt . . . ær at jac hawer giort min rætt oppa for:da book och . . . nar mic laghlica til sigx, ffor thy at iac hawer then . . . nt oc thy bæther enghastadhz forbrutit. Til mere . . . thetta breff. Oc bediis iac beskædhelica manna jncigle, som . . . onsson, borgara ther samastadhz. Datum vt supra anno dominij m^ocd^o . . .

Perg. ofvan fullständigt aftryckt. Venstra delen borskuren. Numera snitt för 2 sigill.

S. 1. et d. 14.. Synderbo, Osbo, Wærend. Wij Cristiern etc. helse ether alle, som boo i Wesbo. Wider, kere wener, at wore borghere i wore købstedher haffue kert fore oss, at friborne men, frelses men, clerkerij, preste, mwneke oc andre wore vnder-sate, bønder oc mene almoge gøre forkøb oc forprang paa landz-bygden, købe oc sælie met øxen, fææ, smør oc annet, framdelis at sælie wore købstedher til stoor skathe oc forfang, hwilket wij ey tilstedhe mwe. Thi forbywthe wij ether alle forser:ne oc hwer serdelis her efftir at gøre noghet forprang met øxen, fæ, smør eller annet vden til iders gardz oc bordz behoff, oc ey købe thet til framdelis at sælie. Men hwo som haffuer øxen, fæ eller annet aff sin eghen vpfødhe driifwe oc føre thet til neste købstedh at sælie. Oc bethe wij oc bywthe.

Handlingen utan spår af sigill. Samtida afskrift.

Halmstad 7 aug. 1500. Borgaren Pedher Kleynsmid i Halmstad säljer till S:ta Barbaras altare i S:t Nicolai kyrka sin del och rättighet i den gård han bebör.

Diplom. dioec. Lund.

Kjöbenhavn 21 nov. 1500. Wij Hanss gøre vitherligt, at wij effther thij at en stoer part aff wore vndersathe ere vddøde oc bortte, som oss giffue oc gøre skulde skat oc anden thienneste paa kronen vegne aff Halmstadhe, tha haffue wij vnt oc vndne, at the wore vndersate, som nw bygge oc boo eller her effther

komendes worde i Halmstade, skulle giffue och gøre oss fore theres aarligen byskat ith hundredht danske marc penninge, swaleuge wor nade tillsiger. Thij forbywde wij. Giffuet sancte Katherine dag. Nostro sub signeto. Ad relacionem domini Pauli Laxman militis.

Konungens signet å baksidan.

Halmstad 25 jan. 1501. Mawens Pætherssen, borgare i Halmstad, gifver sin jord och grund och all sin rättighet i Pæther Mawenssis gård till jungfru Mariæ altare i stadens kyrka under vilkor, att han och hans hustru i deras lifstid mot en årlig ränta få behålla gården.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 11 nov. 1501. Swen Ericssen, prest i Snøstorp, gifver tvenne sina gårdar i Halmstad till jungfru Mariæ altare i S:t Nicolai kyrka i Halmstad.

Diplom. dioec. Lund.

Halmstad 23 nov. 1504. Borgaren Olaff Pætherssøn gifver sin gård vid Vestergatan i Halmstad till stadens kyrka mot en messas hållande årligen framför S:t Eriks altare.

Diplom. dioec. Lund.

Lund 17 mars 1506. Konung Hans stadfäster herr Twræ Benctssens gåfvobref å en gård i Halmstad till jungfru Mariæ altare i stadens kyrka. Dock göres undantag för den del däråf, som herr Gregerss Jepssen hafver.

Diplom. dioec. Lund.

Kjöbenhavn 17 maj 1506. Wij Hanss gjøre alle vitterliigh, ath wij haffuæ wnth oc vnde wore borgere oc vndersatte vdi wor køpsteed Halmstede swadan nader oc privilegia, ath enghen wdlendiskee køpmand skall køpslaa paa landzbogden medh bøndernæ ther nær om kringh theres by j Hallandh till farprangh eller them till forfangh. Dierffuis nogre ther emodh ath gjøre, tha skall han haffwe forbruth ther med xl mark till oss oc xl mark till byenn. Oc wille wij, ath engen her efftyr skal besøgæ nogre vlagliigæ haffner ther hoss theres by ther ath køpslaa eller køpslaa laadæ for:næ wore vndersatthe till skaada. Sammaledes wnde wij oc tilladæ, ath wore vndersatte bønder ther om kring Halmstædæ mwæ indfare ther j byen om loffwerdagen meth theres ware oc køøbe oc selliæ met borgernæ paa torgeth oc paa gaden inden byess porthæ. Hwo som køøpææ vden byenss porthæ, nar bøndernæ søøgæ swa till byen meth theres ware, thaa skulle thæ haffue forbruth trææ marck till oss oc trææ till byenn. Jtem mwæ oc borgernæ ther i byen køøbæ oc selligæ meth bøn-

dernæ, som kommæ tiid till byen thee andræ dagæ en om løffwer-dagen meth *theres* ware, baade paa gaaden oc i borger garde, efftyr som *her* till aff gammell siidwannæ waret haffwær. Jtem mwæ oc borgernæ ther j byen faare vd paa bygden om *theres* by j Hallandh ath køøbe och selgyæ met bøndernæ efftyr *theres* bering effter gamall siidwannæ. Vile wij oc, ath *her* efftyr skall enghen bygge eller boo j Halmstæde ther ath køpslaa vdhen han skatther skylder, yssir oc tilhielppær ath vpholdhæ byens tyngæ. Thij forbiudæ wij. Gyffuit dominica Vocem iocunditatis vnder worth signet.

Perg. med remsa för konungens signet.

Halmstad 28 jan. 1513. Andord Morthensson, borger i Salsborch. Gör vidherlieth, ath jagh *met* myn kere swagher Gwdmind Skreders samtycke hawer sold ind thil Beint Swensson, borger i Halmstede, myn fædernes gard, liggindes i Halmstede sonden nest op thil Cristiern borgemesters gord, och kendes jagh mygh fyllest ath hawe opborit for for:ne gord. Jtem skede *thet* saa, ath for:ne gard bleffwe Beint affwudin, tha tilbinder jagh mygh *hanum* saa godh beyleygh gard jghen ath vedherlegge *junen* vj vgher ther nest. Medbesegla: Pedher Andhersson, Cristiern Nielsson, borgemestere i Halmstede, Peder Jonsson och Hans Nielsson, radhmend i samme sted. Giffwith fredagind nest effther sancte Pawels dagh conuersionis.

Perg. med 4 sigill. 1 bomärke, 2—5 framsidorna borta.

Malmö 7 maj 1516. Christiern II:s privilegium för Halmstad. Torsdagen näst efter den söndag Letare.

Perg. med remsa. Suhms Nye Samlinger, II, 155—159.

Kjöbenhavn 12 april 1518. Christiern II öfverlåter S:t Jörgens gård och kapell i Halmstad till borgaren Peder Andersen därstädes. Måndagen efter Quasimodogeniti söndag. Ad mandatum regis proprium.

Signetet å baksidan. Suhms Nye Samlinger, II, 140.

— Samma bref i samtida afskrift.

Kjöbenhavn 29 nov. 1519. Christiern. Wiider, at wy nu sende tiill ether lxxx wore skytter ther at haffue *theres* borgerleye hoes ether nogen føige stund. Thij bethe wy ether och veele, at j thennom annamme och giffue thennom mad och øøll. Wij wele snarligen skilie ether wiidt them ighen. Thij lader *thet* jngelunde. Schriffuit sanctj Andree apostoli affthen under wort signet.

Fragm. af signetet å baksidan.

Kjöbenhavn 10 febr. 1521. Konung Christiern II:s förordning om handel m. m. Söndagen Esto michi.

Orig. förloradt. Brevet fans å Halmstads rådhus i af Malmö magistrat vidimerad kopia, »schreffuen paa et stort pergamentzsbreff», 1663, då det infördes i stadens minnesbok, 136—148. Texten tryckt i D. M. III, 295—303.

Halmstad 24 mars 1521. Wy Christiernn giøre witterligt, at wij nu haffue anseet thenne store beswaring, som borgemesthere, raadmenn och menige borgere vdj wor kiöpstad Halmstade her tiil hafft haffue met ægt och förssell at fordre och fremme wort folck met frann theris by, thaa haffue wij vndt och vndtne thennom frij fore sleg æcke och fordelsse, saa at the her effther ey skulle wære plictege at fore och fremme wort folck eller nogenn met heste eller wogne vdhem fore theres rede penninge. Dog skede thet swaa, at nogre wore eigne hastige bud, riidesmaswenne eller breffdragere hendne fore them at komme eller tiill theris by, thaa schulle the thennom holle een natleye tiill mad och øøll oc hestefoder fore two schillinge danske och icke mere och thennom skynde strax frann seg ighen. Thij forbiude wij. Giffuit otthensdagenn næst effther söndagen Reminiscere. Ad relacionem Sigbritte.

Konungens signet å baksidan.

Efter Roskilde fred.

De skrivelser, af hvilka här nedan en samling utdrag meddelas, härröra dels från den kungliga kommission, åt hvilken omedelbart efter freden i Roskilde 1658 det första ordnandet af förhållandena i Skåneland uppdrogs, dels från sekreteraren Gustaf Hansson Taubenfelt, en af de svenska tjenstemän, som verksamast ingrepo i arbetet för de skånska landskapens införlifvande med Sverige. Skrivelserna äro ställda till Kongl. Maj:t. De lemna i målande drag en inblick i tillståndet i Skåne under tiden närmast efter fredsslutet. Man följer i dem steg för steg den begynnande upplösningen af ett urgammalt samhälle och en egenartad, i viss mån storslagen kultur. Ingenting är gjordt för att skyla det hänsynslösa och frånstötande hos dem, som innehafva makten; mera än en gång erbjuda sig osökt jmförelsepunkter med våra dagars Finland och Östersjöprovinserna.

Den skånska kommission, från hvilken de första här meddelade skrivelserna utgått, erhöi sin instruktion ¹⁾ den 15 mars 1658 och var ursprungligen afsedd att bestå af Corfitz Ulfelt, numera Carl X Gustafs hemliga råd och grefve till Sölvesborg, generalguvernören Gustaf Otto Stenbock och riksrådet Johan Gyllenstierna. I den sistnämdes ställe inträdde emellertid senare presidenten Erik Sparre, medan Gustaf Hansson Taubenfelt och Magnus Dureel beordrades att biträda generalguvernören. Hufvudintresset i kommissionens skrivelser till Kongl. Maj:t koncentrerar sig kring de skånska ständernas hyllning af Carl X Gustaf och deras afläggande af trohetseden. Endast ett ringa antal af adeln inställde sig för ändamålet å utsatt dag i Malmö, men för de öfriga ständerna infunno sig representanter: blott innevånarne på Hven uteblefvo helt och hållet ²⁾. Ceremo-

¹⁾ Tryckt af *Martin Weibull* i *Samlingar utg. för de Skånska landskapens hist. förening* 1874, s. 18—21. Resolutionen på deras förslag till statens inrättande i Skåne, Halland, Blekinge och Bornholm sammastades, 21—34.

²⁾ Att Hvens innevånare dröjde att hylla Carl X Gustaf, var helt förklarligt, då underhandling ännu pågick mellan den svenska och danska kro-

nierna vid hyllningen beskrivas: på stora salen å rådhuset framför konungens stol, öfver hvilken en röd sammets Himmel hvälfde sig, aflade befolkningen knäböjande eden, medan Kongl. Maj:ts och rikets lösen gafs från torget och muskötsalfvor dånade. Lifligt och målande skildras på ett annat ställe de, såsom det snart skulle visa sig, bedrägliga framtidsförhoppningar, åt hvilka medlemmarne af den skånska adeln i dessa dagar hängåfvo sig. Vid en sammankomst med kommissarierna berörde de frågan om en särställning för sig och sitt land inom den svenska monarkien; de hördes tala om Cataloniens frihet och dess sjelfständighet gentemot Castilien. Men det blef dem genast svarat, att deras små provinser icke det ringaste kunde komma «i den consideration» som Catalonien; de vore väl icke med svärd tagna, men de hade afträddts såsom vederlag för mångfaldigt större land, hvilka konungen af Sverige jure belli hade occuperat.

Den skånska kommissionen upplöstes under sommaren 1658, och sedan generalguvernören Gustaf Otto Stenbock tagits i anspråk för det på nytt upplågande kriget mellan Sverige och Danmark, blef Gustaf Hansson Taubenfelt Carl X Gustafs närmaste man inom den skånska förvaltningen. Den 27 augusti utskrefs för honom ett memorial, som på samma gång det visar konungens förtroende till Taubenfelt, också ger tillkänna hans uppbrusande sinnesstämning gentemot de tredskande skånska stormännen. Taubenfelt fick ordre att med sekvester belägga alla obeedigade adelsmäns fasta och lösa egendom; all boskap och alla förråd i spannumål och lifsmedel skulle användas för garnisonerna. Sjelfva skulle dessa adelsmän inspärras i fästningarne, och deras underhåll bestås dem af egna medel. Hvad öfrigt som i generalguvernörens frånvaro kunde förefalla hade Taubenfelt att efter inhemtad ordre och efter samråd med vissa högre embetsmän «cooperera uti», eftersom Kongl. Maj:ten — såsom det heter — tilltror sekreteraren dexteritet och åhåga detta allt med bästa fog att lämpa och effektuera¹⁾.

Den ställning Taubenfelt sålunda innehade satte honom i tillfälle att bättre än någon annan lära känna förhållanden och personer inom det nya generalguvernementet. Hans verksamhet sträckte sig till alla områden, från alla håll mottog han under rättelser om hvad som försiggick, och detta allt förlänar också hans skrivelser ett mer än vanligt intresse. De uppdrag Carl X Gustaf gifvit honom gentemot adeln utförde han punktligt, i

nan, om hvem ön rätteligen borde tillhöra. Sedan 1634 lydde Hven under Skånes landsting, men hörde i öfrigt till Sjælland. I fredsfördraget i Roskilde var den ej uttryckligen nämnd.

¹⁾ Riksreg. d. 27/s 1658.

de flesta fall hänsynslöst ingripande i enskilda förhållanden, och i samband med de åtgärder han vidtog gick nu också en egendomsförändring i stor skala: de svenska stormän, på hvilka Carl X Gustafs ynnest föll, ryckte in såsom herrar på de gods, från hvilka de inhemska egarne förjagats¹⁾. Äfven den lösa konfiskerade egendomen försmåddes icke; hvad som ratades af staten och de store gick till embetsmännen i kansliet och vid domstolarne. Samtidigt verkställdes ständigt nya utskrifningar till kriget och indrefvos ständigt nya skatter, medan den svenska soldatesken for fram såsom i fiendeland, och åker och äng landet rundt begynte ligga obrukade. Men återslaget kom. Det visar sig ur Taubenfelts skrivelser, huru i jembredd med alla dessa åtgärder den till en början föga märkbara misstämningen växer och växer i styrka. Snapphanerörelsen sprider sig; i slutet af 1658 sägas 2,100 man stå redo — «alla bevärade och det snällaste sällskap, som kan vara i landet». Adeln förbinder sig med de lösa allmogeskarorna; borgerskapet i städerna begynner att röra sig. Slutligen samlar sig allt detta missnöje som i en brännpunkt: sammansvärjningen i Malmö. Den upptäckes, innan den ännu kommit till utbrott, och allt som processen mot de sammansvurna skrider framåt, desto flera finner man indragna i den samma. Den 19 april 1659 skrifver Taubenfelt: «det tör hända, att man får en stor monsieur i spelet med». Dagarne efter hör Corfitz Ulfelt, som framför andra beredt vägen för hvad som skedde i Roskilde, till de starkast misstänkte. Han beskylles att hafva stått i förbindelse med Bartholomæus Michelsen på Limhamn, sammansvärjningens främste man; det säges, att han till fienden förrådt Carl X Gustafs plan, då denne i februari 1659 gjorde stormen på Kjöbenhavn.

Sammansvärjningen i Malmö blef kväfd i blod. Två kommissioner, den ena tillsatt i april, den andra i september 1659, utredde förhållandena. Öfver Corfitz Ulfelt dömde en tredje särskildt förordnad domstol: han förklarades af denna i december 1659 saker till majestätsbrott. Den svenska regeringen benådade honom, men redan dessförinnan hade han genom flykt befriat sig ur fångelset. Han skulle snart som en fågelfri flykting, hetsad af Frederik III:s agenter, med ett pris utsatt på sitt hufvud, irra Europa rundt²⁾.

¹⁾ Jmfr *Martin Weibull*, Om Skånes adel under öfvergångstiden. Samlingar till Skånes historia, 1868—68, s. 75—104.

²⁾ För sammansvärjningen i Malmö och Corfitz Ulfelts process jmfr *Cronholm*, Skånes politiska historia, II, *Birket Smith*, Leonora Christina Grevinde Ulfeldts Historie, I och *Molbeck*, Et Bidrag til Corfitz Ulfeldts Levnets-historie (Nyt hist. Tidskrift, IV).

I.

Skånska kommissionen 1658 till Kongl. M:t.

Malmö d. 24 mars 1658.

Såssom Eders Kongl. Maj:t allernådigst hafwer behagat att anförtro oss statens inrättande uthj desse provincier, så äre wij och i Herrans namn i går trädde therom tillsamman att öfverläggia, huru denne vår commission fogligast wore till att fortsättia och effectuera. Och efter wij wäll befinne, att icke alt lærer ther widh kunna gå tillijka och så snart för sig, som ämnat är och man gärna åstundade, hafwer man tykt rådeligast wara att först läggia det förnämste fundament till säkerheeten och provinciernes manutention och göra begynnelsen med att reducera guarnisonerne in ordinem och them wäll försee, skaffandes för them nödtröftigt vnderhåld. Wij hafwe och icke funnit à propos att tala till ständerne om någon hielp, för än wij hade fåt sammanskrifwa adelen att af them förnimma, hwilka af them, som inclinerade till att blifwa qwar i landet vnder Eders Kongl. Maj:t devotion eller eij, och wij ther hoos med hade kunnat få the öfrige ständerne tillhopa att taga aff hwar och een som wederbör homagium. Äfwen så betänkeligit hafwer thet och warit att resoluera till landttrouppernes opbodande och samblande, för än man med thetta förberörde är blefwen färdig och redan är blefwen giordt, då man icke håller, förän sedan ijsen är gången bort och man hafwer fått öppen watn, så att skeppen kunna wara wid handen, skulle finna tempo att låtha sig något förmärkia om samma trouppar, på thet folket dess emellan icke måtte förlöpa, och Eders Kongl. M:t altså icke kunna erhålla sin intention och willia med them. Doch kan lickwäll thermed inthet blifwa tilbakars satt, dy innan then tiden, när alt hwad som till uthfarten elliest requireras kan wara tillredz, kunna compaignierne wäll formeras och landtmilitien sättias uthj sitt rätta skick. Om hwilkens närwarande beskaffenheet så och hwad landzens intrader förslå Eders Kongl. Maj:t

wij så mycken vnderrättelsse här hoos nu öfwerskicka, som wij uthi een hast hafwa kunnat erhålla. Wij äre altså till värka till den 14 nästkommande aprilis, efter som icke någon kortare termin ther till kan sättias för the något wijda aflägne ohrters skuld, att hijt förskrifwa af desse 3 provincierne Halland, Blecking och Skåne all adelen och prästerskapet, men af the andera ständerne borgmästare och råd medh 4 eller 6 af borgerskapet och aff hwar sochn fyra aff the förnämste bönder med fullmakter af the hemma blefne, så wäll som och the ras befallningsmän, af hwad namn the vara kunne. Och wella förmoda, att h. Johan Gyllenstierna, af hwilkens ankombst wij ännu inthet något hafwa förnummit, skall och jemwäll till berörde tijd, hwar icke förr, kunna wara här . . .

Malmö d. 31 mars 1658.

Sedan wår allervnderdånigste sidste skrifwelsse för otta dagar afgick, hafwe wij låtit expediera wåre bref till ständerne om Eders Kongl. Maj:ts hyldning. Ther wid detta allenast är förändrat, att man icke mehr än een af allmogen uhr hwar sochn förskrifwit hafwer, efter myckenheet är fallen oss något betänkelig . . . Huru medh militien egenteligen förewetter, hafwer man alt här till inthet rätteligen fåt erfahra. Fuller äre oss åtskillige rullor om footfolket j händer fallne, men alle så different, att man icke wäll kan finna sig theruthj, och om rytteriet är ganska lijtet ännu hoos oss inkommit. Wij hafwa altså måst gripa till thet medell, att wij nu, sedan ijsen mehrendels är af siön gången och passagen uhr landet altså görs något swårare, låtha ställa een inquisition an om the gamble knechterne och ämna att göra een begynnelse thermed här j Malmö, Helsingborg och Landz-crona lähn genom öfwersten Blom. Så skall och j Christianstadz lähn och på andre ohrter fleere theruthinnan icke håller något blifwa försumat. Men wij befinna wäll, att manskapet af Eders Kongl. May:tz och geistlighheetens godz allena inthet lär mycket förslå, om icke adelens kommer ther till, hwilket på the ras särskildte bewillning bero måste. Och icke håller will thet wäll skicka sig, att man anmodar adelen om något, för än eeden af them är aflagd . . .

Malmö d. 8 april 1658.

Wid thet tillfället, att een stoor dehl af den skåneske adelen i desse dagar har warit här på een begrafning¹⁾, hafwer man vnder handen sökt till att sondera af them, hwilka the wore, som inclinerade att blifwa qwar ij landet vnder Eders Kongl. M:ts deuotion, och således gifwet them anledning till att talas widh om tillstundande Eders Kongl. Maij:t hyllning och theras edz afläggelse. Ther opå altså tiugu någre perssoner af them komme till mig, Corfwitz Vlefält, j förledne söndags och iblant annat framställte, huruledes the hade fät wåre bref om hyldningen, som war ansatt på dhen 14 af denne månaden, men såssom the nu temblig många wore här tillstädes, och torde hända, thet framdeles något hinder måtte för een eller annan komma j wägen, att icke alle så mehra skulle kunna sigh infinna, önskade the, wij welle anticipera tijden och nu göra them någon proposition om thet, som uthj bem:te bref icke så egenteligen war exprimerat, och wij lijkwähl ännade them att föredraga. Wij resolverade för then skull att deferera them ther uthj, doch att the lijkwäll till föresatte tydh stälte sig här in igen, och låthe således then föllliande dagen them komma för oss tillsamman, då wij them optakte wår commission om eedens afhändande och ther hoos them heemsköte att declarera, hwem af them som måtte wara sinnat samma eedh att giöra och præstera. Ther till swarade the genom herr Nills Krabbe, som förde ordet för them, att thet war een sak af högwichtigigh importance och betänkiande, ty thet wore somblige af them, som ännu bijplichtade Kongl. Maij:t j Danmark medh huldskap och tienst, hwilka icke uthan blasme och förwijtelse kunde medh någon troheets band sig Eders Kongl. Maij:t vndergifwa, för än the wore ifrå thet förre löös blefne. Sedan bore the och till Eders Kongl. Maij:t then aller vnderdånigste tillförsicht, att the medh någon handfästning till theras priuilegiers, immuniteters och rättigheeters conseruation kunde blifwa accomoderade. Bode wij wille icke illa optaga, att the, förbehållandes then aller vnderdånigste respect, som the billigt bära på Eders Kongl. Maij:t, måste oss till sinnes föra, huruledes the alt här till hade warit Dannemarecks rijke uthj itt

¹⁾ Tage Ottesen Thotts, den «skånske kungens», begrafning 1658 ³/₄.

fritt wahl associerade, och att thesas förfäder, än emedan the j konung Magnus Ericssons tijd wore under Sweriges crono, uthj samma wilkor lefwat hade. The berörde dhetta icke till then ända, att the skulle wella göra sikh någre tankar här om mehra, ehuru wäll man kunde hafwa exempel af Catalonien, som fuller hörde under konungens i Spanien regemente, men war doch itt folk, som bestod af sin ägen frijheet, vthan the förmodade, att Eders Kongl. Maj:t j allernådigst regard af then märkelige förändring, som the nu j dhenna måtto vndergåfwes, worde theres stånd med så mycket större nåder anseendes, hälst efter the och så godwilligt hade samtyckt till cessionen af thetta härlige och med många sköne fästningar wäll förwarade landet, som the hade thesas bästa förmågo uthj, och E. K. M:t wapn lickwäll wid then tyden ingen footzman ij wunnit hade, at the altså ther igenom kunde blifwa obligerade till att bewijsa Eders Kongl. Maj:t thesas allerunderdånigste deuotion och troheet, och icke angräntzande nationer, the ther äfwen alle hade ögat opå, huru them gå wille, måtte få orsak till att föra någon thesas olägenheet på tungan. Offererade oss ther hoos in originali Kongl. Maj:ts af Danmark them gifne handfästning, hwaruthaff een copia här bijlagd finnes, med anmodan, att wij wille then genom see och thesas nödtorfft i denne måtto Eders Kongl. Maj:t till thet bästa recommendera, och tesmoignerade för thet öfrige sig wara försäkrat, att såssom the hafwa mist een mildh och nådig konung, the och nu lära hafwa att glädia sig öfwer Eders Kongl. Maj:t milde och nådige regemente. Wij regererade oss icke hafwa eenkannerlig fördt vårt thall till dhem som ännu kunde stå uthj någon obligation emot Kongl. Maj:t af Danmarch, hwilka man heller skulle see måtte sikh till belägligare tyd ifrå thetta samqwämet absentera, och icke heller war E. K. M:t intention att nödga någon till sin hyldning, som icke sielf hade hug och willia att submittera sikh E. K. M:t regemente. Men om the, som medh Kongl. Maj:t af Danmark således icke wore interesserade, achtade sättia sig qwar j landet, då wille icke annars skicka sig än att the på forbe:te tijdh skulle medh the andre ständerne comparera till att göra Eders Kongl. M:t then allerunderdånigste försäkring, som wederböhr. Wore doch någon af

the andre, som kunde löss komma ifrå Kongl. Maij:t af Danmark och wille giffua sig under E. K. M:t, så skulle thet icke dess mindre jemwäll wara honom framdeles öppet. Hwad elliest the-
 ras förrige wilkohr anlangade, som the oss repræsenterade, wore the oss tillförende nogsampt kunnige. Wij funne then saaken så beskaffat, att wij uthan læsion af E. K. M. högheet inthet kunde admittera någon deduction therom. Vthj hwad konungarijket Sverige i förre tyder har warit och huruledes thet widh alles inbyggiares störste åthnöye är kommit uthj närwarande tillstånd, thet behöfdes här icke att ihug komma. Desse små prouincier komo icke thet ringaste j then consideration som Catalonien, hwilket een så stoor myckenheet af folk och så många tunnor guld åhrligen kunde fournera sin herre, konungen af Spanien. Man wille ogärna här vpreepa, huruledes the wore komne E. K. M. j händer. Om the än skönt inthet hafwa warit genom swerd inkräktade, så wore the doch till wederlag cederade för så mångfalligt större land, som E. K. M:t iure belli hade occuperat. Handfästningen wille man wäll taga emoth och them sedan åter igen lefwerera, men bägge desse konungarijken emillan sidst oprättade pacter wore denne gången j stället för handfästningen, hälst emedan E. K. M:t ther uthj lofwar och tillsäger att handhafwa them widh thetas priuilegier, så wijda the till Sweriges lag och stadga lämpas kunna. Doch wille man E. K. M. dhenne thetas allerunderdånigste åstundan behörligen referera och kunde them försäkra, att E. K. M:t af een synnerlig ynnest och nådig benägenheet inthet warde underlåtandes alt hwad som till thetas ståndss conseruation, heeder och ytermehra opkomst lända kan, enär the sig till thetas plicht emot Eders Kongl. Maij:t som trogne vndersåtare beqwäma och ther om meriterade göra. Dagen näst ther efter komo the på wår anmodan åter till oss igen, och såsom wij dessemellan förmärkte, thet the begynte tembligen accomodera sig, att wij icke mehra behöfde twifla på thetas willigheet, gafwe wij them tå till förstå, thet E. K. M:t allernådigst hade befalt, att man till landsens förswar och säkerheet måtte sättia thes wahnliche militie uthj något skick igen, för hwar skuld wij wore förorsakade af them att begära, thet them och behagade efter nästförrige gjorde be-

willing consentera till thet manskap, som aff theras godz præsteras borde. De beklagade fuller j förstone, att godssen igenom förledne krigzpressurer wore råkade j temligit abnehme. Men ändtelig lofwade the sig willia bära åhuga före, thet E. K. M. skulle till hwad tijd, som påbiudas kunde, blifwa handgångit med then militie, som the wore wahn att hålla. Allenast betingade the sig, att i fall the icke komma åth j hastigheet att försee them medh gewähr, E. K. M:t tå wille allernådigtst tillstädia, att af them så många penningar måtte emottagas, som till gewährs inköp kunde nödige wara. Bode dessföruthan, wij wille hoos Eders K. M:t för medelss wår vnderdånigste recommendation thet begå, att Eders Kongl. Maj:t allernådigtst täcktes någon af theras medell hoos detta folket employera. Någre tijmar sedan detta war passerat, beskickade the oss medh her Nils Krabbe och förre landzdommaren Kehl Krage och låto oss communicera någre puncter, som deals aff rijkssens rådth och adelen j Köpenhamn, the ther här j landet interesserade äre, hade them tillsändt och så på theras ägen som the andre interessenternes wägnar af oss hade begärat E. K. M:t allervnderdånigst att insinuera, medh förmodan, det E. K. M. warder itt nådigt öga therpå hafwandes. Dhesse vthskickade giörde och j thet samme hoos oss påminelssse om annat mehr. Hwilket medh samt bem:te punchter här näst skole E. K. M:t aller vnderdånigst öfwersändas, emedan the ännu icke äre oss öfwerlefwererade och thet lickwäll oförtöfwat lär skeep. Doch är ther uthj föga annat än hwad handfästningen innehåller, allenast att then puncten om wahlet ther uthj är uthlåten. Wij begynna eliest nu först att efter handen få in efterrättelsser om landzens lägenheet och skola, så snart möyeligit är, ther efter formera wåre aller vnderdånigste oförgriplige förslag om statens inrättande. Men j medlertijd måste E. K. M:t wij allervnderdånigst heemställa, om icke E. K. M:t allernådigtst behagade att göra någon förderlig förordning om justiciens ersättiande medh något capabelt subiecto, emedan een och annan högelingen ther om tränger och ther opå förwänter . . .

Malmö d. 14 april 1658.

Dee punchter, som dels af r:r. j Danmarck med adelen hafwa oss tillställa låtit, så och hwad desse hoos oss dessföruthan

hafwa påmint sände wij nu j vnderdånigheet här hoos¹⁾. Jäm-wäll med cen specification på theras namn, som för denne gång äre resolverade att hylla Ed. Kongl. Maij:t och göra theras eedh²⁾. Dem andre, som än äre medh Kongl. Maij:t af Dan-marckss tjenst eller beneficier engagerade, ämna wij sätta een wiss tijdh, innan hwilken the och skola sig declarera till lijka plicht emot Eders Kongl. Maij:t eller med allom att blifwa thär ifrå. Ständerne, eenkannerlig adelen, borgerskapet och bönderne, hafwa allaredo mehrendels stält sig här in till möthet, och äre the som wederbör beskäftige att inlefwera theras fullmacher. Prästerskapet hafwe wij, så snart iag, Gustaff Otto Stenbock, fick Eders Kongl. Maij:t allernådigste ordre om tacksäjelsen, för än Ed. Kongl. Maij:t skrifwelsse af den 5 hujus oss tillkom, gifwit dag till then 20 dito här att comparera. Wij hoppas altså med nästa post att kunna berätta Eders Kongl. Maij:t, huru förbe:te hyldning är afluppen . . .

Malmö d. 22 april 1658.

Förleden den 16 hujus låthe wij komma adelen medh borgerskapet och almogen in för oss här på rådhuset till att göra theras eed, sedan wij hade anordnat, att rådhus sahlen blef bezijrat medh een röd sammetsbimmel, så och een af samme slag öfwerdragen stool, om hwilken på bägge sijdor stode någre öfwer officerare med bardisaner, och framför stolen wore giorde någre radar med pallar, ther på the, som eeden aflade, hwar efter annan sutte å theras knä. Och wardt eeden them af secreteraren förestafwat. Men när thet war passerat, gafz Eders Kongl. Maij:t och rijkssens lössn af twenne ther till opå torget bestälte stycker, så och twenne salver af musqueter genom fyra compagnie knechter, som emedan the andre ceremonierne påstodo hölle uthj parade iemwäll på torget. Therpå hade iag, Gustaff Otto Stenbock, sedan bem:te af adell, som eeden prästerade, uthj mit logemente till gäst medh sampt the förnämste af

¹⁾ Handlingen tryckt i Samlingar till Skånes historia, utg. af *Martin Weibull*, 1868—69, 82—84.

²⁾ Dessa voro Jockum Beck på Knut Gabrielsen (Akeleyes) vägnar, Christopher Walkendorff, Claus Sparre, Erik Hardenberg Gyldenstjerne, Christian Barnekow och Peder Bille.

borgmästare och råd ifrå städerne. Och den 20 dito blef eeden på samma rum och sätt af bispnen och prästerskapet j lijka måtto afhändt, doch uthan någre ceremonier af skiutande, och lät iag Gustaff Otto Stenbock strax ther efter bispnen medh någre af prosterne äfwen så hoos migh tractera. Formularet af eederne sände wij altså Eders Kongl. Majjt här bijfogat uthj vnderdånigheet tillhanda. Och welle förmoda, att icke allenast the skola wara affattade, uthan och thet öfrige alt, som förbem:t är, för rättat till Eders Kongl. Majjt allernådigste behag. Önskandes, att thet må wara skedt uthj een lycksalig stund och till Eders Kongl. Majjts regementes styrkio och fromma. En af adell, Johann Vrne widh nampn, läthe wij äfwen förbede den 20:de på hans anmodan j mitt Corfwitz Vlefeldtz herberge privatim göra eed, emedan han icke kom fram till then bestämde dagen. Det skedde och med någre bönder, som icke häller för stält sigh in, och j går medh någre präster uhr Halland, the ther och så komo seent. Deels uthaff the hallandske präster hafwa och icke häller änn sig infunnit. Dee af desse provinciars adell, som Kongl. Majjt af Danmark medhienst förbundne äre, hafwe wij nu så skriff- som mundteligen föresatt een termin, nembl. den 15:de maij, innan hwilken them skall stå fritt att äntlediga sigh denne thearas obligation och sigh till Eders Kongl. Majjt devotion medh eed att declarera. Hafwe och i thet öfrige the danske richz råd, som här godz äga, tillskrifwit, att the icke mindre till samma tijd wille wara betänkte på, huruledes thearas här quarlembnade tienare och godz förwaltare måge ochså kuna gifwa Eders Kongl. Majjt någon försäkring om thearas plicht och troheet. Tijden lär förthenskuld uthwijsa, huru desse bägge momenta welle aflöpa. Wij hafwe och förehållit the här wahrande af adell, lijka såssom af oss sielfwe och uthan ordre, thet the wille sigh något uthlåta emot oss, huru the förmeente, att the skulle fogligast här efter kunna concurerera medh then swenske adelen, anteen särskildt uthj itt corpore, eller att the meslerades ibland them; förtröstandes them, att the på thetta sidste fallet skulle hafwa att förwänta sådane honorable rum, som thearas gamble ätter kunde meritera. Men efter största parten af them allaredo wore bortreeste, toge desse thet op till communication

och betänkande. Wij finge och här af orsak att påminna them, det sig thet icke wäll skickade, att man så skulle reesa ifrå möthet uthan wår wetskap, som them hade förskrifwit, förändes them till sinnes, hwad uthj slijke sammankompster tillförende således är wordet obseruerat. Huru wijda denne adelen sig, sedan wår nästförre skrifwelsse, hafwa bequämat till theras knechtars öfwerlefwererande, thet seer Eders Königl. Maij:t allernådigt af bijlagon. Så finnes och ther hoos een sådan specification på theras rostiensts ränta uthj hårdh korn anslagen, som man denne gången hafwer kunnat af them bekomma. När wij framdeles få therass jordböcker in, lærer thetta än yttermehra sig med mehra wissheet förklara. Men sielfwa rostiensten lämpas efter denne ränta således, att för hwarie 300 tunnor hård korn een ryttare medh häst, tygg och wapn hålles måste . . .

Malmö d. 6 maj 1658.

Ändoch wij hafwe godh effterrättelsse, att wårt förste bref till Hweenboerne äre wäll framkomne, hafwe wij lickwäll, efter the inthet stälte sig här in till den 1 hujus, skrifwit them på nyt till och förmant them att komma hijt till then 9 dito. Och på thet wij måtte få någon förklaring af them ther på, hafwa wij sändt een officerare medh thenne sidste skrifwelssen tijt öfwer, som och har ordre, ehwarest thet så kommer till pass, mundtligen att föra them theras skylligheet j denne måtto till sinnes. Wij måste altså förwänta, hwad ther opå will föllia. Jmedlertijd förnimma wij doch af bispen j Lund, att orsaken till theras vtkeblifwande skall wara, thet the hafwa förskickat wår förre skrifwelsse till hofwet och inthet äntå fåt thädan någon förklaring ther opå . . .

Malmö d. 10 maj 1658.

Emedan then till Hween uthskickade officeraren brachte oss the skriftlige swar tillbakars så aff prästen som bönderne thersammestädes, att the wille sig till den 9 hujus, som af oss begärat war, här inställa och Eders Kongl. Maij:t sig med hyldning och homagio behörligen vndergifwa, thet Eders Kongl. Maij:t yttermehra af bijlagorne sig allernådigt tåkes föredraga låtha, hwaruthj och bönderne j synnerheet theras förre utkeblifwande wella äntskylla med thet, att wår förste skrifwelse them af fog-

den war förhållen, och prästen lickwäll ther hoos gifwer till förstå, att han för detta altid har sorterat vnder Selandz stiftt, så hade wij och wäll förmodat, att the theras lofwen j så måtto skulle hafwa effterkommet. Men oss är sedan een sådan inhibition, af Kongl. Maij:t uthj Danmark till bem:te ööss inbyggjare afgången, j händer kommen, som Eders Kongl. Maij:t thet jemwäll af hoos fogade copia behagade förnimma. Thermed the altså äre blifne här ifrå och icke hafwa comparerat. . .

Malmö d. 27 maj 1658.

Borneholms boerne komo hijt den 24 hujus uthj thet anthal, som bijfogade specification uthwijsar ¹⁾, och blefwe dagen efter strax admitterade till att göra eedh, thermed the och sidermehra hafwa fåt theras afsked att reesa heem igen. . .

Effter Eders Kongl. Maij:t ytermehra allernådigste ordre af den 17 hujus, hafwe wij nu åter tredie gången hijt citerat jnwånerne på Hween och wår skrifwelsse till them med een expresse öfwersändt. Men skulle the lickwäll icke wella ställa sig in, achte wij tå med een protestation att betyga then rätt Eders Kongl. Maij:t ther till hafuer och att Eders Kongl. Maij:t will wara äntskyllat för then olägenhet, som af theras olydno föllia kan. . .

II.

Gustaf Hansson Taubenfelt till Kongl. M:t.

Malmö d. 3 sept. 1658.

. . . J går om morgon hade iag borgemäster och råd här tillsammans, görandes mig först ährende att mana på the båtmän, som ännu hooss them återstår, och effter iag förnam, att alle the båtmän the hade bewilliat wore owahne widh siön, begick iag hooss them så wijda, att the lofwade sig willia förbytha någre ther af emot deals af them som the hade på theras skuthor

¹⁾ Specifikationen upptager 85 personer: adelsmän, frimän, landsdomaren, representanter för presterskapet, städerna, socknarne och officerarne för landsfolket.

och farkoster; hoppass altså, att E. K. M:t skall och få här ifrå någre, som wetta tillförende med seglationen något så när omgås. J thet öfrige sökte iag theras assistence till förmå borgerskapet att openbara thet danske förråd och skuldposter, som här i staden kunde finnas, och wäntar nu j dag een specification af them theropå, då iag sedan wijdare effter E. K. M:tz allernådigste ordre ther uti förfara skall. Och så snart iag tillijka med cammereraren Forssman här har accommoderat öfwersten Mörner med sine ryttare, ämnar iag j morgon, will Gud, att göra j detta Malmöhuusslähn een begynnellsse med inquisitionen på adelens sätegårdar. J medler tidh har man låtit kalla them af adell, som wederbör, här in att således med lämpa någorledes förekomma therass oppositioner wid föregående inquisition. . . . Den nyligen här wid Söderport reparerade bastionen har lijtet sänkt sigh på then eene sijdan, men är doch med ringa möda at bätra igen. På bastionen wid Östreport arbetass med flijt, och är han een treediedeels allaredo af fundamentet med torf opdragen. Blir widh dess fullbordan itt wackert och defensabelt wärk; kan man och snart få then nya porten och broen ther samme-städes effter desseinen färdigh, wore thet mycket wäll. Borger-skapet hielpa och till iempte soldaterne att arbeta på wallen. . . .

Malmö d. 5 sept. 1658.

. . . Interim låter jegh inventera the danske mobilier, som mig äre anwiste, och skall medh näste Eders Kongl. Maij:t ett register ther öfwer i vnderdånigheet tillskicka . . . De mobilier här finnes höra mehrendeles Måns Rosencrantz, Nilss Krabbe, Nilss Trolle, Knut Gedde, Kield Krage och Palle Vrne till . . . Kield Krage har sine barn och hussfolk här j staden, men är sielf på Seeland och har heelt abandonerat sig ifrå Eders Kongl. Maij:t devotion. Palle Vrne är här medh sin familie j staden och har hafft före näst före kriget att flytta heelt öfwer till Seeland, effter som han här inge jordegodz äger, men är för gäldskuld här arresterat worden . . .

Adelen begynna nu ställa sig här in, men äre öfwermåttan perplexe, undantagandes Totten, som tröstar sigh wid Eders Kongl. Maij:tz nådhe och förmodar, att hans endtskyllan lär finna rum. Gemütherne i gemen yttra sig här elliest något mehr än

förr. Dee mäste see intet gärna, att kongen j Danmark fhar illa. Och äre här een tijdh bort åth temblige wederwertige tijnder spargerade om Eders Kongl. Maij:tz werk på andre sijdan, hwar med een part sig mehta ting hafwa delecterat. D:r Christian Foss har iag anmodat om thet brefwet iag j vnderdånigheet talte om för Eders Kongl. Maij:t; han förebär sig hafwa förlagt thet, men lofwar lijkwäl att leetat op och senda miget. Dett är dessföruthan, allernådigste konungh, mig förekommit, att somblige af adelens godz skole wara medh danske præntensioner beswärade, och att man förmenar, thet ther vthj skall itt tembligitt capital sticka, om hwilket iagh så myket görligitt är skall sökia rätta grunden att vthleeta. Wore altså någre godz der ibland, som anten för wildbahnen eller andre commoditeter skuld stodo Eders Kongl. Maij:t an och Eders Kongl. Maij:t icke elliest medh fog kunde sig them tilläggia låtha, så kunde oförgripligen samma præntensioner, hwilka Eders Kongl. Maij:t nu optimo iure tillfalla, wara itt argument att förmå godsens innehafvare till att öfwerlåta Eders Kongl. Maij:t them genom yttermehra afhandling. I dett öfrige befinna sig någre Eders Kongl. Maij:tz vndersätare, som hafwa skuldfordringar hoos the af adel, hwilka kongen j Danmark anhängia och likwäl godz här j landet hafwa, som nu j sequestro sättias skole. Dett vndergifwes altså Eders Kongl. Maij:tz allernådigste behag, om theras præntensioner wid förefallande be:de godz abalienation skole salveras. . . .

Malmö d. 6 sept. 1658.

. . . Eders Kongl. M:t öfwersänder iag elliest j vnderdånigheet härhoos inventariumet på thet danske här beträdde godset. Jag har låtit thet försegla j the rum, ther thet tillförende har stått insatt, till dess E. K. M:t täckes något wijdare therom förordna. Greff Vlefeldt har iag förebracht thet E. K. M:t allernådigst befalte migh at säija honom. Summan af thet han gaf mig therpå till swars war store contestationer och förpflichtelser, att han ingen annan intention hade än att lefwa under E. K. M:tz devotion in j sin dödh såsom een trogen tienare och vndersätare. Han hade förthenskuldd satt sitt boo här och hämptat alla sine barn hijt. Och önskade intet mehra än att han, om E. K. M:t så allernådigst behagar, nu mehra måtte kunna få wara j eens-

ligheet, effter han begynte blifwa något gammall och wore trödt wid världen. Doch vnderkastade han sig likwäll gärna E. K. M:tz allernådigste disposition, ehuru wäll han intet gärna wille wara någon annan j wägen. Det han hade expectorerat sigh emoot een eller annan aff E. K. M:tz ministrer och tienare om dett som har förkommit, war icke annars skedt än af een god mening. Han hade som een tienare genom discours med them, emedan han sielf icke har kunnat wara hoos E. K. M:t, gärna welat göra påminnelse om thet som han trodde lända E. K. M:t till gangn och godo, beklagade sin olycka, att någon hans missgynnare till äfwenturs har funnitz, som hade thet hoos E. K. M:t illa vthtydt, och att han, som måtte j Danmark heeta een förrädare, nu och skall wara råkat j något E. K. M:tz misshag, badh E. K. M:t täktes vnna honom then nåden, att han, om så wore, finge förklara sig emoot E. K. M:t, då han hoppades E. K. M:t skulle theraf taga itt nådigt nöije. Fast han och hade låtit sig något vth emoot Eders K. M:tz betiente, så betygade han doch Gudh wara sitt witne, att han aldrig hade nämpt sådant emot någon annan. Han discurerade elliest något om wärket på andre sijdan och gaf så mycket till förstå, att om han hade tortz j förstone säija något ther till, skulle han förmodelig hafwa kunnat gifwa någre förslag vid handen, som thet icke litet hade kunnat facilitera. Wid detta tillfället fordrade jag opå, thet han wille så laga, att the resterande knechtar af hanss grefskap måtte utan längre drögzmähl anförskaffas. Han äntskyllade sig, att han intet wiste annat än att the wore alle vthlefwererade och gaf mig förthenskuuld strax med een skrifwellsse therom till sin amptman, med befallning, att han skulle sökia commendantens j Christianopell assistence till att få knechterne i hoop, om han annorledes intet kunde komma ther med till rätta. Sidst tillstälte han mig bijfogade skriff, förmedels hwilken han j vnderdånigheet beder om E. K. M:tz salvaguardie för någre sine anförwanter på Fühnen, och skulle fuller jämwäll gärna see, att hans egne godss thersammestädes måtte blifwa salvaguardierade, om E. K. M:t täktes benåda honom thermed.

J thet öfrige, allernådigste konung, kan E. K. M:t iag aller vnderdånigst icke förhålla, att till Fallsterboo är kommen een

stadens Lübeckz fogde eller vthskickade med sin skuta, lastat af salt, öhl och någre cramwahror, them han prætenderar sig effter sine principalers uhråldrige rättigheet ther willia in på theras compagnie eller packhuuss utskepa och theremot af landtmannen inköpa hwad honom kan anstå, erbiudandes sig lijkwäll att clarera tullen therföre här. Men iag har haft betänkiande att låta thet tillstädia, för än E. K. M:t allernådigst sig theröfwer förklarar. Och j medler tidh har iag heemstält honom anten att blifwa ther på reddan liggiandes eller och at förfoga sig hijt och sin last här at lossa. Med denne saken är thet elliest så beskaffat. Hanse städerne Dantzick, Strållsund, Rostock och Wissmar hafwa så wäll som Lybeck j gamble dagar förwärfwat sikh then frijheet, att the emellan Bartholomæj och Dionisij tijd med een stor myckenheet hafwa obehindrat måt besökia fiskelägen wid denne skånesche stranden till at förbyta sikh till sill emoot saltt och andre wahrur. Men effter sillfånget har j längden förswunnit, hafwa och the andre alle låtit falla detta willkor, vndantagandes Lübeck, som åhr ifrå åhr har hängt therwidh, och när fischen icke har weelat tillräckia, hafwa the ophandlat spannemåhl, smör och annat j thet stället. Hwaropå, som berättass, the fuller som tijdz icke skola hafwa någon synnerlig fördeel, men så skall thet mehra wara ansedt till att conservera een sådan rättigheet, j hopp att fiskeriet åter een gång skall tillwäxa igen, och the altså kunna hafwa någon större nytta theraff. . . .

Bälteberga d. 9 sept. 1658.

Emedan iag i Malmö förnam, att magazinet uti Landzcrona war fast utthömbt och att then guarnisonen ofördröyeligen behöfde med vnderhåld att subleverat blifwa, är iag förorsakat worden till att taga ransakningen först ther närmast omkring före, på thet det förråd, som wid adelens gårdar måtte finnass, ther till employeras kunne, och såsom j Landzcrona lähn ganska fåå gårdar och the äntå något aflägna äre, som effter E. K. M:t allernådigste förordning nu strax kunne caduceras, så har iag måst för mehra commoditet skuld förordna någre vhr Helsingborgz lähn till att providera Landzcrona utaf, hälst the som närmast äre ther wid handen belägne. Widh thet iag nu till

then ända reeste Borreby gård förbij, som ligger två mihl ifrå Malmö uth med allmänne vägen emillan ther och Landzerona och hörer Otto Lindenou till, hwilken intet har swurit, men lijk-wäll haf:r sin boning och heemwijst ther, tog iag tillfälle en passant at besee, huru be:te gård war belägen, och befann, att han är bygd på högden och att een stor åå flyter honom förbij ned i grunden på then eena sijdan, som har sitt uthlopp icke långt therifrå in j salt siöhn. På tree sijder har huuset een watngraf omkring sigh, doch ligger grafwen så högt ofwan åån, att the intet kunna fogas tillhopa, men är een torr passage emellan åån och bägge änderne af grafven. Huuset har een windbryggia och wall omkring och innan wallen på then eene sijdan een trögård. Synes elliest utan till wara een wäll bygd gård. Vppå Knudstrop, Sten Brahes gård, gjorde iag altså först een begynnelse med ransakningen. Denne Brahe har j näst förre feigde tient kongen j Dannemark för maior till häst, och weet man icke annars, än at han ännu är j tiensten och uti Kiöpenhafn stad. Han har af itt synnerligt misshag till den swenske nationen, hwilcket han j een och annan måtto skall hafwa declarerat, desererat sin boning här och ämnat flyttia till sin fader herr Hendrich Brahe på Fyhnen, een Dannemarkz rikkes råd. Men skall intet hafwa hindt längre än till Kiöpenhafn, för än thetta krigett angick. All sin bästa förmögenheet, eenkannerlig clenodier, guld och sölf (penningar skall han intet hafwa kunnat lijda många i pungen), haf:r han här lastat in j itt coffardie skep, ther och andre fleere här af landet hafwa, som berättass, hafft sköna saker opå med, så att then skepzlasten skattass till itt tembligigt stort wärde, och skall samma skep hafwa legat för Kiöpenhambn, när E. K. M:tz flotta först komm therföre, men man weet icke, om thet har salverat sig ther in i hampnen heller om thet elliest har vndsluppit. Be:te gård ligger $4\frac{1}{2}$ myhl från Malmö och 2 små mihl ifrå Landzerona uti Lugude häradt och Kågeröd sochn i Helsingborgz lähn, har doch halfparten godzen strax hooss sig j Landzerona lähn och Onsehäradt, effter som lähns skilnaden löper fram emillan hufwudgården och ladugården. Är heelt wäll bygd med twenne medellmätige steenhuuss geent emot hwart annat och twenne nidrigare, som sluter gaffarna emot

hwart annan tillsamman, så att thet haf:r innan een lyten borgård och ligger på een rundh holme, theromkring een bred watngraf är och på tree sijdor en morassig äng. Fram för huuset är grafwen på then eene sijdan så mycket bredare, att hon och in-sluther en liten fyrkantig holme, therpå een kryddgård är giord. Ladegården, som och är bygd af steen med korsswärck, ligger för sig sielf och har en trägård hoos sig, som doch är af intet värde. Humblegården kan gifwa åhrligen vngefähr 20 skepp:r humbla. Emellan ladugården och hufwudgården är een något lång bryggia med twenne windbroer. Sahl. fälltherren har i förre feigde hafft ther en capiteen med någre knechtar opå liggiandes, som i någre månader har hållit sig ther oppe. Åkeren ligger på then eene sijdan om gården itt gott stycke wäg:z ther ifrå, och är en skön skogh alt rundt omkring gården uti then mycken-heet, att ingen gård j Skåne skall öfwergå denne med skog, som är mäst böök, doch och temblig hoop eek och ther ibland hassell, biörck, ahl, asp och annan löfskogh. Ther uti skall wara skiön högdiurs jacht af hiortar och råer. Otta fiskedamar är till denne gården förutan grafwen. Twå ther af äre heelt uthstuckne, och i the andre icke mycken fisk, vtan allenast gäddor j then eene. Vthj grafwen är gäddor, abbor, mört och sutare. Widh gården flyter elliest een lijten åå förbij, som kräfwetor och elleritzer finnes uthj. Och äre twenne watnqwarnar i samma ström icke långt ifrå gården belägne. Eng är ther god, men åkeren doger icke mycket, effter thet är skogziord och stenig, och måste alle åhr tridie parten af åkeren ömsom läggias öde, så framt han skall blifwa wid macht. J detta åhr är ther sådt råg 15 tunner, korn 67 t:r och hafra 30 tunner. Jorden gifwer ther icke offta mehr än hwart annat korn effter uthsädet och högst hwart tridie, när heelt goda åhr äre. Jag har låtit tröska een trafwa råg till prof och har knapt fott een struken skeppa ther effter. Be:te jord bär elliest icke gärna rug. Höö är ther denna gången in-bärgat vngefehr 600 lass. Till gården hafwa härtills legat två kyrkietiender nembl. af Kägered och Konga sochn, som speci-ficationen wijdare förmåler. När iag reeste ther ifrå, passerade ieg förbij Knut Vrnes gårdh Axelwåld, som ligger een lijten fierdeels mijhl therifrå, är bygd medh korsswärk och mycket för-

fallen, men elliest temblig wäll belägen och har sin egen skogh, ther ibland annat och årr hönss skall wanka, som på the ohrter är något rart. Och har denne gård en watnqwarn strax hooss sikh och åthskillige fiskedammar, är doch en heelt ringa lägenheet. Denne Knut Vrne har för detta warit maior till häst hoos kongen j Dannemark, har likwäll sedan swurit E. K. M:t och will nu engagera sikh j E. K. M:ts tienst vnder öfwersten Frölich. Han skall och hafwa tient vnder den swenska arméen j Teutschland. Itt stycke wägs ifrå förberörde gård ligger Duege, hwarest een enkie fru boor, som har haftt een tysk öfwerste von Cratz. Hofgården är bygd helt änkt mit utj itt moraass och haf:r watn omkring sig. Och effter grundwahlen icke är synnerlig fast, har huuset satt sig på then eene sijdan, som elliest och är heelt bau-fälligt. Och är ther icke mycket skog till. Bem:te fru skall wara j temblig widlyfftigheet. Hennes framlidne mans arfwingar boo j Tysklandt, och skole hennes mobilier stå opå gården för-seglade creditorerne tillhanda och them, om något öfrigit blif:r, sedan skulden är betalt. Der skall och wara danska creditorer ibland, hwilkas prætion E. K. M:t nu tillfaller, men iag har än icke kommit vnder rätta grunden thermed. Widh generalens Axell Vrupz gård Hwideröd, j Otterup sochn och Lugudehärad belägen, fan iag husen mehrendels ruinerade och illa medfarne. En trägård är thär hooss, som icke heller mycket duger. Skog är ther mächta litet till. Fyra fiskedammar har samme gård, hwaruti ruder finnes och j then eene carpar. Vthsädet ther till är 10 t:r råg, 14 t:r korn och 5 t:r hafra och vngefähr 150 lass ängebohl. Jfrå denne gården wid pass en fierdedels mijhl ligger uti samma sochn och härad een lijten mijl ifrå Landzcrona then andre Axel Vrupps gård Bälteberg, hwarest husen ochså äre heelt förfallne. Denne gård har och een trägård, doch af ringa wärde, en lijten ekeskog strax wid husen, så och een miöl- och wäderqwarn och fäm fiskedammar, ther utj geddor, ruder och carper. Till denne gård hörer ibland andre en bondegård, Skromberg benembd, som har temblig stoor ek och böökskog, hwaruti rådiur och stundom hiortar sig oppehålla. Så är och een gård j Göingehäradt wid nampn Agerup, som iemwäll har een skön skog, hwilken med jacht och elliest vnder mehrbe:te Bälteberg

äfwen så nyttias. Wid gården ligger een tegellada, och een mijl therifrå på wägen åth Helssingborg uth med stranden är et annat tegelbruuk, Rybeck kallat, uti hwilkens bygningar halfparten kommer en Kiöpenhafns bo, Arent Berentsson till, som nu E. K. M:t och tillfallit är. Widh desse tegellader så wäll som opå sielfwa gården är een stor quantitet muhr och taakstehn, så och huggen gråsteen och ståtelige furubielkar för handen. Vthsädet wid denne gården är 16 t:r råg. 26 t:r korn och 32 t:r hafra. Åkermarken är temblig god, så att efter prob een trafwa råg gifr twå skepper. Hööbohl är ther till 200 lass och något theröfwer. Till gården höra twenne kyrckietiender nembl. af Otterup och Norrewidinge sochn. Oppå gården fan iagh ibland annat någre treflige sköna hästar, såsom een stor grå appellkastat, än een swetfux wallak, något större, iemwäll ljtet apellkastat, tiock af kroppen och slätt af behnen, som kongen j Dannemark har förährat Axell Vrup, den tridie een mörk sweet fux, öfr måtton wäll artat, men effter han har fått een något inbögd rygg theraf, att han för bittida är rijden worden, har Vrup låtit honom een gång eller twå adhiberas till stoen, och icke mycket welat låta bruka honom till rida. Denne är fuller 13 åhr gammal, men the andre 7 åhr hwartera, den fierde een stor swartbrun skiuthäst, som icke heller seer illa uth, men af thet han een gång oförwarandes är skuten genom hallssen, är han blefwen något skiug, att han icke mehr är så beqwäm till skytteriet; han berömmes doch för att wara een god löpare. Desse fyra har iag sändt till Dahlby med een gammal stalmästare och en dansk stalldräng, som war wahn att handtera then grå hästen, effter han är något modig, och iag icke torde förtro honom j någon min drängz eller ryttares händer. Jag lätt lijkwäll 6 ryttare föllia med att hielpa föra them fram. Ther wore och 2 små brune wagnhästar, som bägge äre något ofärdige j ett been; dem skickade iag till Malmö, emedan strax therhoos boor een man, som säijes wäll kunna botha hästar, och får altså see, om the kunna bringas till rätta igen. Hwad förråd j thet öfrige är funnit af mobilier, hästar och fänat på desse ofwan benembde tree gårdar täckes E. K. M:t af bijlagorne sig j vnderdånighet föredraga låta, såsom och huru många hemman vnder gårderne

sortera, hwartera effter sitt willkohr. Doch faller härwid före att observera, thet iag har låtit antekna hemmanethalet, effter som the giöra dagzwärken till och tienster wid gårdarne, hwarutaf kommer, att the mycket högre sig belöpa än effter thet förslag Forssman har öfversändt. Wid gårdarne är rågen mäst inbärgatt, men ingen vnderrättelse kan iag få hwad then till trafwetalet förslår, emedan fogdarne äntskylla sig ther med, att the intet äre wahne at räkna thet. Kornet, menar iag, blir j morgon alt inbergat, då iag har förmant folket strax at göra med tryskningen een begynnelse. För fogden på Bälteberg och Hwideröd hafwa twenne borgare j Landzcrona, Christen Andersson och Olof Matzon, och för fogden på Knudstrop har kyrkioherden j Kågeröd sochn gått j löffte. På hwartera gården har iag lembnat een ryttare till salvaguardie, som och skall drifwa på arbetet, och E. Kongl. M:tz fogdar här j lähnet har iag deelt gårdarnes opsicht emillan, så att Nilss Jönsson skall taga wara på Knudstrop och Per Persson på Bälteberg och Hwideröd. Dem har iag inbundit, att the skola effter handen, som säden kan uthtröskass låta föra henne in j magazinet till Landzcrona och lembna allenast på gårdarne så mycket ther af, som till uthsäde och folkets förtäring behöfwes. Höet af Knudstrop måste iag, sedan een trediedel för boskapen är aftaget, twå dellarne låta föra till Malmö, effter iag ingen närmare gård haf:r ther wid handen, tädan iag kan providera then ohrten medh höö. Men twå deelarne af höet widh Bälteberg och Hwideröd låter iag föra till Landzcrona. Af gårdzfogdarne har iag ingen richtigheet kunnat erhålla på theras opbörd och hwad the hafwa hafft vnder händer. Bägge föregifwa sig mehra hafwa lefwererat än opburit. Derföre har iag opdragit E. K. M:tz fogdar at clarera med them och att the af detta adelens godz vtlagerne, effter som the förefalla, opkräfwa och beräkna skola. Till hwilken ända iag och har them tillstålt alle the räkenskaper, iag haf:r funnit på gårdarne med sampt jordböckerne öf:r godsset. Det är på gårdarne mächta tomt af huusgeråd ¹⁾. Och fast iag än har lockats eller

¹⁾ Att dömma af de inventarieförteckningar, som äro bifogade brefvet, måste man gifwa Taubenfelt rätt härutinnan. Det synes, som om man i allmänhet lyckats föra bohaget i säkerhet till Danmark.

trugats med fogdarne, har iag dock intet kunnat få spåning af them om mehra än inventarierne innehålla. Men iag tror wist the göma och något vndan, effter som iag fann i Otterup prästegård fäm kister fördolde, som doch intet annat war uti än fogdens och folkets kläder på Bälteberg, dem iag lätt them restituera. Victualie har iag intet mehr kunnat på desse gårdar anträffa än iag har måst lembna qwar till folkets vnderhåld. Doch har iag bestält, att smöret, som tillwärkes, skall föres j magazinet. Huru mycket folk iag oförgripelig har tänkt låta blifwa på gårdarne, är af bijlagan att see, jämwäll och hwad folk, som iag menas kunna afskaffass. Behagar thet E. K. M:t allernådigst, så kunde the afdankade karlar antagas till soldater j E. K. M:ts tienst, och kan skee man skulle få således itt lijtet compagnie ihoop. Men med god willia lära the intet gå ther till. E. K. M:ts allernådigste befallning will iag och afwänta, om iag skall afwettra någon boskap af thet, som widh gårdarne finnes, till lefwerera iu j fästningarne att slachtas och insaltas för soldatescan. Jtem om E. K. M:t icke allernådigst är tillfridz, att iag anskaffar till Malmö eller hwarest thet kan behöfwass för E. K. M:ts hofhåldning något enkannerlig af hönss, kalkoner och giäss, som wid gårdarne är. Huru E. K. M:t will allernådigst hafwa hållit med gårdzfolkets aflöning för detta åhret, vndergif:r iag och i vnderdånighet E. K. M:t allernådigste resolution, om then skall tagass af godsens medell eller eij. Jag beder elliest, allernådigste konung, på thet allervnderdånigste E. K. M:t icke wille med onåder förmärkia, att thet går så långsampt till med thenne förrätningen. Gud weet, iag försumar lijkwäll ingen tydh, men thet will än tå intet fortare. . . .

Gundestrup d. 13 sept. 1658.

E. K. M:t hafwer förmodelig af tree mine uhr Malmö och ett ifrå Bälteberg afgangne allerunderdånigste skrifwelser med nåder förnummit hwad iag in till then 9 huius utj the mig aller nådigst anbefalte ährender har förrätta kunnat. Emedan iag nu och äfwen är till wärka att föra mine sidermehra förrättningar på papperet, får iag innelychte bref uhr Christianstadz lähn och Bleking, them iagh har tykt min allerunderdånigste skylligheet wara strax härmied att fortsända, på thet E. K. M:t så mycket

tijdigare theraf måtte kunna see, huruledes någre snaphaner uhr Christianopels lähn vnder een för detta dansk ryttares anförande hafwe opwiglat andre j Medellsted och Brechne härader med sig till at förhindra dhe resterande knechtars opbodande, med hwilka, som capiteenen Påhl Kubne berättar, allmogen skall spela vnder itt täcke, att the således må vndslippa till att skaffa knechterne fram, efftersom the och nogsampt wijsa therass tredska och moot-willigheet, när the till thenne ända blifwa ihoopstämbde, så att bete capiteen förthenskuld icke har kunnat få mehr än 9 knechtar tillsamman, sedan maior Stakelberg skildes ifrå honom. J Christianopels lähn hafwa the illa fahrit med någre bönder, som icke hafwa welat hålla med them. Vthj skiutzfogdens gård Netterby j Meddellstedt häradt hafwa dee öfwerfallit een officerare och siu soldater. Halftredie mijhl ifrå Christianstad hafwa och två bönder ihieskutet een af öfwersten herr Erik Leyonhufwudz corneter med hanss tienare uti theras assignerade qwarteer. Landzhöfdingen Håkon Nilsson förmenar bete oproor j Bleking icke med någon ringa execution wara att afhielpa, effter hwarcken hoet eller lockande mehr kan förmå något hooss them, än tå the ej ännu skole wara öfwer 100 man starke och kan skee icke heller så många. Jag twifflar doch intet han lär ju göra sitt bästa att skingra them, för än the mehra få taga till. Dee förslag iag och nu har fåt ifrå honom på folket, stycken och ammunition, fogar iag iemwäll j vnderdånigheet härhoos. Skuffkärror, sköflar och spader låter han hoos bönderne förfärdiga. Thet wore wäll det ginge något fort ther med. Dessemellan will iag icke annars förmoda, än att öfwersten Essen har öfversändt sådane saker ifrå the små siöstäderne j lähnet, som wid min afresa ifrå Malmö lofwade skaffa thet tillhanda. På adelens sätesgårdar j Christianstadz lähn har fuller landzhöfdingen skickat mig en specification, men then är intet, som den bör wara, utan iag wäntar af honom een annan, som är omständeligare, och ther till vnder rättellse så wäll om the godz ther vnder höra som E. K. M:ts. Den 8 huius äre östgötheryttarne ankomna till Christianstad, men intet förslag har iag än erhållit opå them, ehuruwäll iag ther om tidigt nog skrifwit hafwer. Den 10 huius war iag i Landzerona, effter iag fick weta, att E. K. M:t tå skulle

komma tijt, lätt och på h:r öfwersten Philipz anmodan hämpta något ifrå Bälteberg, som wid E. K. M:ts tijtkompst skulle till dess behof förbrukas. J, thet iag ther war, kom och öfwersten Frölich tijt med sine ryttare att fordra them till skepz. Huru stark the sig befunne, är förmodelig E. K. M:t therifrå berättat, emedan öfwersten Philip them ther öfwersågh. Det hålla nu både präster och bönder här j landet opå att utrusta the som restera. Med borgemästare och råd j Landzcrona talte iag wid samme tillfälle om båtzmännen så wäll som thet danske hoos them sig befinnande godsset och skuldfordringar. På thette sidste lofwade the sända mig een förtekning till morgons, men till thet första märkte iag, att the än tå intet synnerligit hade gjordt, vthan the förebro omögeligheeten att komma någre månge båtzmän åstadh för thet ringa borgerskap ther war. Lijkwäll offererade the sigh omsijder till att ställa fram alt borgerskapet j gewähr vnder prætext, som skulle the munstras, då the wille så heemgifwa commendanten att wällia theraf dee beqwämligaste och så många the någon sin kunde vnbära. Huru thet sedan thermäd är aflupit, har iag än icke fått weeta. Dee beklagade sigh mycket öfwer then swäre inqwarteringen the måtte uthstå. Önskede the måtte förskonas med 2 compagr af ryttarne, emedan guarnisonen war dessförutan stark nogh. Elliest tychte the illa wara, att the skulle betala lille tullen af then säd, som the bärgade och förde i huuss ifrå therass egne åkrar, såsom och att the af borgerskapet, som hade fäst sig kyrkiotiender, måste äfwenwäll erläggia be:te tull therföre, oansedt then fördes in j kärfworne, och ingen taxa war satt på outhtröskat säd eller huru mycket man skulle gifwa j tull för trafwan. . . .

Helsingborg d. 15 sept. 1658.

Widh min hijtkompst fick iag Forssmanss skrifwellsse, ther uti han af migh begärar, iag wille hielpa till, att någon mehra provision måtte blifwa anförscaffat för E. K. M:tz skepzflotta. Nu hoppas iag wäll, att säden som wid adelens gårdar finnes, skall itt märkeligit förslå så till guarnisonernes vnderhåld som andre nödtorffter, och att deals af boskapen thersammestädes, om E. K. M:t så allernådigst behagar, skall kunna komma ther

utj något till pass med. Men emedan thet lär blifwa seent till mats, j dy een tijdh ännu will anlöpa, innan säden blir uth-tröskat, framförd och till miöl eller malt förwandlat, härwid och att observera kommer, thet, så frampt icke rågen något blir golf-legat, är miölet, som theraf görss, intet synnerlig beqwämligit till bröd, så har iag här provisionaliter hoos borgerskapet anhållit om förskott aff öll, bröd och feetwahrer, warandes j the tankar att kunna framdeeles betala them igen med thet förråd, som opå be:te adelens gårdar finnes. . . . Elliest, allernådigste konnung, måste iag mig allerunderdånigst hafwa förfrågat, huru E. K. M:t will hafwa hållit med the hospital, som finnas sombligstades wid adelens kyrkiesochnar. Vthj be:de hospital äre någre fattige, som hwar weeka hafwa theras wissa oppehälle och deputat af adelens gårdar och thet utaff een gammal fundation, ther deels hafwa afwettrat ther till een summa penningar, deels och een anpart af sielfwa landgodsen. Nu fordra be:te fattiges föreståndare af mig thet samma, men uthan E. K. M:ts allernådigste förordning dristar iag mig intet at göra något theruthj; så præterdera och præsterne een rocognition af adelens sätesgårdar för then tijende the theraf borde hafwa, och hafwa een part af adell förskrifwit sig till prästen at gifwa honom än tå åhrlig een genant för thet the hafwa lagt någre bondehemman vnder theras sätesgårdars bruuk och thermed vndandraget honom then tijende han af samma hemman tillförende har hafft, hwilka onera altså nu föllia sätesgårdarne effter och fuller icke gärna lär wara att affskaffa. Någre af adell hafwa förarrenderat theras gårdar. Om nu E. K. M:t allernådigst täckes, att thet skall blifwa therwid, och att arendatorerne skole behålla theras mobilier och boskap orörde, thet heemställer E. K. M:tz allernådigste resolution iag och j underdånigheet, och om E. K. M:t will hålla thet gott, att the arendatorer, som hafwa betalt arendet föruth, skola slippa ther med. Der kunna wäll finnas the arendatorer ibland, som intet hafwa vndergifwit sigh E. K. M:ts devotion med någon eed, hwilka iag oförgripelig skulle hålla före fuller icke borde så aldeles blifwa otilltalte. Men iag skall mig rätta effter thet, som E. K. M:t allernådigst kan behaga härutj att befalla.

Rijkz ammiralen, herr Owe Gedde har här hafft bud effter mig och mig anmodat, iag wille något dröija med visitationen på hans gårdar, till thes han finge sin uthskickade ifrå E. K. M:t tillbakars. Men såsom iag intet bör gå ifrå then ordre iag har vnfåt af E. K. M:t, hwilken ingen limitation för honom admitterar, så har iag och allaredo sändt ryttare tijt för uth och ämnar j morgon föllia effter, har doch så höfligen swarat honom therpå, som iag har kunnat. Jcke dess mindre, allernådigste konungh, önskade iag j vnderdånigheet, att iag wiste, huruwijda iag skulle tillstädja honom hans oppehälle af hans gård och godss, emedan han logerar här med sin familie och hussholding, men har intet till bästa annat än hwad han hämptar ther ifrå j maatwahrur, höö och hafra, och låter han jemwäll till sitt behoff uthfiskia grafwarne. Han förmente och att få öfwersten Hårdz tillstånd till att på parole reesa uth till sina gårdar och disponera något om sine saker ther. Här j staden har han och itt stort huuss, men iag weet icke, om E. K. M:t allernådigst will, att iag skall låta inventera ther, emedan han thet sielf beboer. Wälb:te h:r rijkzammiral discurrerade och något om detta kriget och betygade wid Gud, att han intet wiste, thet någre widrige consilia hade warit wid hans herres hoff på bahnen emoot E. K. M:t, som han hörde nu talas om, och E. K. M:t skole kunna hafwa till thetta kriget förorsakat. Han för sin persohn hade altid arbeetat opå, att itt gott, fast förtroende emellan E. K. M:t och hans herre måtte blifwa stiftat, och wäll j tijo åhr mediterat opå, huru thet bäst skulle kunna gå till, hade och funnit sådane medell ther till, som han wore försäkrat intet skulle slå feelt, men andre tillfällen hade thet alt här till förhindrat. Han önskade, att thet måtte åter een gång komma till een wänlig förlikning emellan E. K. M:t och hans herre, så skulle thet wäll sedan blifwa gott. Holländaren stympade han mycket opå och trodde intet, att Dannemark skulle få någon stor hielp therifrå, emedan the behöfde sielfwa att hafwa ögonen på thet Brabantske wäsendet och fuller icke så lätt skulle engagera sig j itt annat krig, för än the sågo, huru thet will aflöpa. Tahlet går här starkt om then hollendske flottans ankompst j Sundet. Så snart man lär blifwa henne här warse,

tror iag, att maior Axellsson retirerar sig med sine knechtar på slottet, och på thet fallet behöfde han wäll hafwa ordre, huru han skall bära sikh åth med mehrwälbe:te herr rijkz ammiral och the andre af adell, som här äre j arrest, om han skall taga them med in på slottet, hwarest fuller skall blifwa temblig trängt för them. . . .

P. S.

Jagh förnimmer, att utj landkistan hoos capitlet j Lundh skall finnas gamble lotter på all adelens sätesgårdar och godz här j Skåne, hwilka kunna gifwa stoor oplyssning om theras willkohr och valeur, och hållass desse lotter såsom itt secretum, hwilka och likformige hoos adelen skole wara j förwahrung, them the ibland theras bästa clenodier skatta, som the icke gärna wella någon uthom theras familie skall få händer emillan. Om E. K. M:t altså behagade att låta afgå till bispnen een ordre, thet han skall communicera mig them, så måste han fuller beqwäma sikh ther till, dy iag märker elliest, att man intet skall kunna hämpta den rätteste information ther om af the iordböcker, som adelens tienare producera. Tächtes E. K. M:t och med thet samma allernådigst anbefahla bispnen at öfwerlefwerera mig een specification oppå, huru bona ecclesiastica communia äre inter singulos fördeelte, skulle och thet lända E. K. M:t till ingen ringa tienst. Jag har offta anhållit att få thet, men man har intet welat förståt ther till. Och lijkwäll är nödigt, att man hade thet, emedan åthskillige, som sortera vnder kongen j Dannemark och tillförende hafwa nuttit desse godz billigt, borde them quitera och godsen indrages, hwilket intet kan skee, för än man får weeta, hwem som hafver dhem om händer. Prästerne på landet neka sig allrig hafwa förnummit af bispnen, att man å E. K. M:ts wägnar skall hafwa prætenderat af them ryttare på hästarne för än nu j desse dagar, och therföre begära the att äntskyllass. En part offerera penningar för kararne, men iag har remonstreat them, att E. K. M:t j desse tijder mehra wore tient medh detta manskap än penningar. Tijden lär uthwijsa, huru thet will blifwa thermed. Bispnen will gärna, som iag seer af öfwerste Frölichs bref, hafwa skrifwellsse ifrå E. K. M:t sielf om dess allernådigste willia härutinnan. Jcke dess mindre har han lijk-

wäll på min skrifftelige anmodan låtit proponera prästerskapet, att the skole skaffa ryttare på hästarne, än tå han mig intet ther på swarat hafwer. Dett hafwa sigh elliest åthskillige af E. K. M:tz vndersåtare här j provincien hoos mig angifwit och begära, iag wille j vnderdånigheet E. K. M:t insinuera, thet the hafwa stora prætionier och skuldfordringar hoos kongen j Dannemarkz vndersåtare, så innan som utan Kiöpenhafn, hwilka the befahra måtte, som här med danskt godz och prætionier skeer, för them blifwa confiscerat, och förthenschuld allervnderdånigst till E. K. M:t bönfalla, att E. K. M:t wid förefallande accord med Dannemark wille allernådigst låta komma them ihug, så att be:te prætionier må blifwa för them salverade, förutan hwilka the föregifwa sig råka j störste olägenheet.

Jag har här confiscerat, som man kan gissa till, 30 skip-pund fläsk, hwilket hörer Hendrich Müller j Kiöpenhafn till och borgmästaren Ellers här har ståt med honom i handell om, thet man ogiärna hade seet, att iag hade fått spaning opå. Det anammes nu af profwiantmästaren här och opwäges, då E. K. M:t sedan någon wissare berättellsse om, hurudant och huru mycket thet är, j vnderdånighet görass kan. Jfrå Gundestrup sände iag åter 4 reedhästar, 4 wagnhästar och 3 stoer till Dahlby. Och har iag fåt spaning opå, att wid Nilss Krabbes gård Schellinge skall finnas någre öfvermåttan sköna hästar, them iag på E. K. M:tz allernådigste behag och lærer packa an och till Dalby öfverskicka. Här komma åthskillige, som föregifwa sig wara uthskickade uti E. K. M:tz ährender, pocka och färdass illa fram och taga skiutzning effter therass egen willia, thet the likwäll icke willia eller kan skee kunna något pass framwijsa, så att både borgerskapet och allmogen sig högelingen ther öfver beswära. . . .

Engeltofta d. 19 sept. 1658.

. . . Krusen, som äger thenna gården och är kongens af Dannemarks reesesecreterare, men sitter uthj arrest j Hellsingborgh, har, så snart han förnam, att iag war passerat Hellssingborg, sändt sin tienare therifrå hijt, låtit här afhämta 4 stoer, 3 fiolgambla fohlar, 2 föll, 3 påfoglär och 6 ostindiske änder och them till sin styfmoder fru Karin Lycke, som høer 5 mijhl här

ifrå på Snelleröd, bort föra, oachtat att thet allaredo war E. K. M:t tillhanda inventerat. Råsten af thet, som han hafwer här qwarlembnat, är ganska ringa, hwilket iag fuller lijkwäll måste låta j bättre förwaring taga, att han thet icke och kan få afföra låtha. Ifrå herr Nilss Krabbes gård Schellinge sände iag åter till Dalby 3 hästar, 14 sköne stoer, mehrendels alle drettige, 2 fiorgamble häste och twenne stooföll med 6 stoeföll af detta åhret. Så fick iag ther och 57 stycken ståtelige stalloxar, them iag för sine orsaker skuld lätt till Knudstrop förflyttia, att wara ther så mycket närmare Malmö widh handen. . . .

Röglä d. 21 sept. 1658.

. . . Vthj Bådstad har man omsijder fåt 8 båtmän tillsamman, hwilka med gewalt har måst optagas och j dag fortsändes till flottan. Ther kunna wäll wara någre och 30 personer af båtzfolk, men the hålla sig vndan. Aff denne bondeby med samt Toreko hafwa the vnder then danske regering icke lefwererat mehr än 4 båtmän, som thet föregifwes, till kongens tienst, men nu tyckia the thet går alt för hårdt på, hålst effter the och skole anförskafla både ryttare och knechtar, och än tā knechtehållet tillförende har warit hoos them itt ordinarie, så hafwa the lijkwäll alldrig förr än j fiol och thet eene åhret allenast hållit ryttare ther till. Vthj Engellholm jemra the sig mycket öfwer ryttare hållet. Ther äre allenast 9 huuss, som äga tillsamman 18 iordeparter, hwilka skola een ryttare uthrusta. Ther af äre 5 förbrände och således utharmade, att the icke hafwa förmåt häfda therass andeel af åkeren j åhr, och them fyra allena will thet falla för swårt att komma ryttaren tillwäga. Flere borgare äre ther wäll, men the hafwa ingen iord att bruka och ringa handtering, hwarföre the och j the danska tijder hafwa warit frije för ryttare hållet. Vth med åsen hafwa twenne sochnar fogat sig i hoop om een ryttare, men iag har sagt E. K. M:tz fogde ther sammestades, att thet icke kan gå an, uthan hwar sochn måste nu så wäll lefwerera sin, som the tillförende hafwa giordt, emedan the wore vnder Dannemark. Nu må iag fuller likwäll bekänna, att fattigdomen är stoor hoos them, och finnes ther mången, som icke har kunnat såå een tunna säd j förledet åhr, emedan the både aff E. K. M:tz armée, så wäll som

the danske då blefwe mehrendeels uthplundrade, att iag fructar E. K. M:t lär j detta åhret icke få rântan af någre sochnar j then gegend, och ther till blifwa the caducerade adelens godss på samma ohrt af then månadtliche 10 r:rs contributionen för rytterne så medtagne, att the snart sagt intet hafwa till bästa mehr. Jag har tillförende j vnderdånigheet gifwit E. K. M:t ibland annat tillkänna, att här funnes någre arendatorer på dhe caducerade adelens gårdar. Nu weet iag icke, huru iag wäll skall med them förfara, om E. K. M:t behagar allernådigst, att the skola blifwa wid arendet, och fast the än kunna bewijsa sigh hafwa betalt theas principaler thet föruth, om the lijkwäll skole tillhållas att görat E. K. M:t gott och taga theas regress till principalerne igen, eller om iag skall aldeles skillia them wid gårdarne och låta höö och säd till guarnisonernes förnödenheet användas, och huru iag på thet fallet skall med arrendatorernes boskap och lössörer förfara. Vndergifwer förthenskund detta E. K. M:ts allernådigste förklaring, then iag med ödmjuk hörsamheet at afwänta hafwer. Med rijcz ammiralen herr Owe Gedde är iag illa ther an; han plågar mig med åthskillige beskickningar, att iag wille låta afföllia honom något till oppehålle af hans gård och godss, beklagandes sig, att han elliest intet har att lefwa af, och föreslår, att han må få behålla ræsten af landgillet, effter som han föregifwer sigh allaredo hafwa opburit een deel theraf. Han har sändt mig hijt 6 stycken fåhlar, 2 af annat och 4 aff tredie åhr, doch af lijten art, men vngefehr alle af itt hår, them han mig förährar, och beder, iag wille hoos E. K. M:t j vnderdånigheet denne hanss åstundan andraga. Jag hafwer fuller haftt betänkiande att taga them emoot och eenkannerlig, emedan thet numehra icke är hanss, som han gifwer, men effter the äntå förblifwa vnder E. K. M:ts allernådigste disposition, har iag låtit thet så skee, på thet han af mit förwågrande icke måtte förhånas. . . .

Landskrona d. 22 sept. 1658.

Jfrå öfwerstleutnant Bonde fick iag rätt nu bref med regimentzqwartermästaren, hwaraf såssom iag seer, att han min skrifwelsse icke annorledes förstår, än att E. K. M. allenast 300 halfwa och heela gårdar j Christianstadz lähn och Bleking till

ryttare wärfningen skall allernådigst hafwa deputerat, altså har iag än wijdare måst informera honom ther om, att nembl. E. K. M. allernådigste intention är, thet alle hehle hemman j Bleking och halfwe j Christianstadz lähn skole ther till employeras, efter som han och af herr feldtmarsk. och gen.gouv. skrifwelsse de dato den 29 aug. thet uthtryckeligare iu kan förnimme. Han förmeenar elliest, att thet skall göra böndrene studssige uthj wärfningen, om man nu strax skulle låtha them förstå, thet the och skole wara theras wahnlike knechtehåld vndergifne, men att man thet bequämare sedan skulle kunna them iniungera. Jag har oförgripeligen rådt honom thet så att menagera, som han pröfwade lända till E. K. M. tiensts bäste befordran, och så att E. K. M. allernådigste willia uthj thet eene så wäll som thet andre kunde hafwa sin fortgång. . . .

Kronborg d. 9 nov. 1658.

. . . Bisen tror och inthet Jfwar Krabbe med hans swärson Kiehl Krage wäll, ehwad indicia han och ther till hafwer. Förmeenar thet tiena till att försäkra sig them så mycket mehra, om the blifwa tilhållne att afläggia theras corporlige eedh. Han heemställer E. K. M. elliest allervnderdånigst, om E. K. M. behagade att låtha afgå till honom itt breef, thet han må påminna sine präster om theras trohets plicht emot E. K. M:t, och at the wid E. K. Majj:ts onåde och theras ähras och kals förlust skola honom tijdigt optäckia, om någre fogdar eller andre af fremmande hålla sig oppe j theras församlingar till att instigera allmogen till rebellion, då han på thet sättet troor sigh så mycket bättre kunna häruthinnan sanningen af them uthleeta. Eders Kong. Majj:t och hennes Majj:ts, min allernådigste drottningz, conterfaict bad han iag wille allervnderdånigst procurera honom, och märker iag fuller, att han gärna såge, det han måtte benådas med thet förre uthj een lijthen medalie. Han tesmoignerar stor devotion och trooheet emot E. K. Majj:t. Har och lofwat att bewärfwa sig om penningar för mig hoos sine probster, them han weet medel hafwa, såssom och att sielf göra E. K. M. itt allervnderdånigst förskott af penningar, så snart han kan få them in af them han them har opsagt. Han berättade mig och för wisso, att the danska skole hafwa före till att läggia theras prä-

mar för inloppet till Landzcrona och med them så när att avancera, thet the ther uhr kunna beskiutha och incommodera E. K. M. skeep uthj hampnen, hwilket iag har gifwit herr Bielkenstierna tilkänna, och han förthenskuld mig sagt, att han wille låtha taga Phoenix itt stycke uth till att läggiat twert uthj hampnen och således sökia, till att förhindra thet pråmarne icke nu kunne så lätt komma ther an. . . .

Malmö d. 23 nov. 1658.

Hwad skepzleutnanten, som war uthsändt att recognoscera om Schepter, bringar äfwen med ifrå bookhållaren på Bornholm täckes E. K. Maj:t af bijlagan sigh allervnderdånigst föredraga låtha¹⁾. Landzhöfdingen Printzensköld wistas ther, som b:te leutenant dessföruthan weet berättat uthj store extremiteter. Mee-nigheeten hafwer trachtat honom och the andre E. K. M. be-tiente effter lijfwet, föreålla E. K. M. räntor och wänta allenast opå till att blifwa till een universal revolte secunderade. Med räntorne af allmogen på landet omtrent Ystedt och så längre bort j skogzbygden går, som fogdarne klaga, äfwen så till. Vthan skarp militarisk execution äre the numehre icke att erhålla. Vthj Färss härad j Landzcrona lähn, ther bispen j Lund meente then eene snaphanehopen wara förborgat, will allmogen icke heller thet ringeste af theras uthlagor betala, men hafwa, som berättas, sigh förliuda låtit, att the ännu först wella anstå ther med tree wekur, innan hwilka the hoppas hafwa een förändring j regeringen. Stakelbergs förrymbde lära nu stärkia thet illwiliande partijet, så wäll som the seelandske ryttare och knechter, hwilka och hafwa till een deel rytat uth. Och berättar mig Stakelberg, att bem:te seelandske ryttare hafwa unsagt till att caputere theras officerare, om man will forcera them till skepz. . . .

. . . Heurich Lindenou har sändt till mit qwarteer uthj Christianstadz lähn fyra stycken hästar och skrifwer mig till begärandes, iag wille hoos E. K. Maj:t j vnderdånigheet sollicitera, thet honom måtte förlofwat till att få komma och opwarta E. K. Maj:t. Jfrå herr Schering Rosenhane har iag fåt breef, hwar-

¹⁾ Det medsända bestod i penningar och proviant.

uthj han begärrar iag wille j vnderdånigheet föredraga E. K. M:t hans ödmukeste bön om till att få någre fleere godz vnder Marchiegård, som med skog och fiskiewatn wore försedde, efter till gården inthet sådant är, och han gärna såge, att någon af hans barn lickwäll framdeles kunde sättia sitt boo ther. Herr Knut Posse, herr Pär Ribbing, gref Ludwich Leijonhufwud och general leutenant Möller sökia och E. K. M. j vnderdånigheet att blifwa med godz här j landet benådade, såssom the mig ther om tillskrifwit hafwa. Så många af officerare enkiorne, som sig hoos mig hafwa infunnit, hafwer efter E. K. M:t allernådigste förordning iag medh hemman accomoderat. Och efter the andre qwetzte officerare iemwäll hafwa fåt hemman, så solliciterar maior Axelsson, som och uthj sidste siöfächtande är worden blesserat, att blifwa med kongl. nåd ihugkommen. Nu är han fuller opsatt med på specificationen, men efter för honom inga gårdar äre påskrefne, dristar iag mig uthan E. K. Maij:t allernådigste befallning inthet att assignera honom något. Totens arfwingars gård¹⁾, som E. K. M. allernådigst har befalt mig göra breek på för herr Christer Bonde, fruchtar iag inthet är så god, som E. K. M. allernådigst fuller unnar honom. Marswijusholms godz äre så få, att the neplig skola kunna hålla gården wid bruk; täcktes E. K. M. j nåder någorlunda förbättrat med andre strögodz, då bewijsar E. K. M. herr feldtmarsk. gref Stenbok een stoor nåd. . . .

Malmö d. 29 nov. 1658.

. . . Det är nu siette dagen, sedan bönderne här j Oxie härad een à två mjhl ifrå staden blefwe instämbde till att föra proviant, men the hafwa gifwit öfwerste Essens uthskickade till swar, som iag omsijder har fåt förnimma, det dee icke mehra wille eller wore plichtige att fahra öfwer een wäg, emedan the betala skiutfärdzpenningarne och uthgifwa ther till theas andra skatter och uthlagor. Jag hafwer therföre måst sända någre rytare uth till att hämpta länssmannen och the förnämpste af någre bönder ther uthj häradet hijt in att ställa them ther om till tals, dy skulle thet oresenterat så passera, då skulle heela landet lijka

¹⁾ Eriksholm, nuvarande Trolleholm.

så göra sigh opstudssigt, och wore sedan wärre att remedierat. J thet öfrige iemrar sig then arresterade danske adeleu mycket ther öfwer, att theras mobilier och boskap blifwer af donatari-erne them aldeles afhändt, och eenkannerlig klagar Arild Schwab, att hans hustru, nu wed thet hon skulle öfwer gifwa gården Nässbyholm och reesa hijt in, icke allenast är worden med ord illa trachterat af herr Sewed Båths tienare uthan och med hugg och slag vnsagt, ja, och att henne är wordet ifrån tagit hennes kläder, them hon hafwer haft på sin krop och uthj kölden achtat betäckia sig med, så och någre victualie partzeler, them hon har wellat föra hijt till sitt och dee sines vnderhåld. Jag skall låtha ransaka ther om och see till, att sådane procedurer må blifwa instälte. Allenast önskade iag, att iagh wiste, om E. K. M. allernådigst wille, att donatarierne skole hafwa alle mobilier, som på the caducerade gårdar finnas, eller om E. K. M. allernådigst täckes vnna thet adelen till theras bärning. Christian Vrnes syster har och warit hoos mig och prätenderar att hafwa med andre sine omyndige syskon, som äre på Seeland, een arfwelott uthj Marswinsholm gård och godz, som E. K. M. allernådigst har donerat herr feldtmarsk. och general gouverneuren. Så beder hon och, att hennes swägerska, Christian Vrnes frw, som är på Marswijnsholm, måtte slippa öfwer till sin man uthj Köpenhafn, efter hon icke weet, hwart hon annorstädes skall taga vägen, nu sedan gård och godz blifwer henne afhändt. . . .

Malmö d. 29 nov. 1658.

. . . Bispen j Lund berättade mig, att een präst, herr Nilss benembd, uthj Frellestad sochn, Medelstad härad och Seljssborgs lähn, skall denne förwekne tijden bort åth hafwa colluderat med snaphanerne och administrerat them sacramenten j skogen, men att han inthet törs göra ther åth, emedan gref Vlefeldt tager sig iurisdictionen öfwer grefskapet an. Jag skall oförmärkt föra mig på thal ther om med grefwen till att uthleeta, huru han är sinnat ther med att förfahra låtha. Men j medlertijd skrifwer iag till landzhöfdingen Håkan Nilsson, att han sänder åstad, och om icke gref Vlefeldts tienare på then ohrten will tagan och lefwe-

reran ifrå sigh, att han tå läther antasta honom till förhör och sigh j medler tijd om hans person försäkrar ¹⁾. . . .

Malmö d. 30 nov. 1658.

. . . Här är iag elliest rätt illa ther an, ty hwad efter giordt afsked med een eller annan blifwer uthlofwat, studssar då först, när thet skall komma till execution, så att man måste hwart ögneblek see them på händerne, om man will hafwa något uthrättat, och när man wänder ryggen till thet eene, försumas thet, så länge man arbetar på thet andre. . . . Det hafwa sombligstädes heela sochnarne samsatt sig till thenne motwillia, och få the icke nu någon näpst therföre, då blifwa the een annan gång wärre att handtera, ingifwa med theras exempell andre anledelse att görat lijka så. Somblige af rådet och the förnämpte af borgerskapet här hafwa hijt in till flijtigt besökt herr Owe Gedde och Ofwe Tott, stundom 5, 6 à 7 tillsamman, och när någon oförwarandes är kommen in på them, hafwa the hastigt fåt kort j händerne, ther lickwäll een part af them säijes icke synnerlig pläga wara wahne thet att handtera. Jag har therföre gifwit till förstå, att sådane conventiculer icke kunde wara uthan suspicion, och hootat att låtha antasta them, som framdeles ther medh beträdas. Det wore önskeligit, man hade här then, som såge een och annan med mehra alfwarsamheet på händerne. Jag fruchtar elliest; thet går j längden illa

Matthias Wrangell på Dahlby solliciterar, att få Fliginde till hielp; elliest mägtar inthet Dalby, som han säger, vnderhålla the hästar och stoer han ther hafwer. Han beklagar sigh, att han icke har fåt itt creatur ifrå the caducerade adelens gårdar, sedan iag sände honom. Fuller har iag fåt spaning på, att ther har varit sköne hästar ibland, men ingen låtz wetta af, hwar the äre blefne, och ändoch iag bref öfwer bref har skrifwit E. K. M. fogdar till och förmant them att skicka the bästa hästar ifrå the caducerade gårdar till Dahlby och the sämste med

¹⁾ Carl X svarade Taubenfelt d. 4/12, att presten måste tagas «widh huffwudet. Och står dedt inet grefwe Vhlefeldt till sigh dher uthj något medh sin jurisdiction at immiscera, dy han moste dedt weeta, att huad crimen læse majestatis widhkommer, så kan han ingelunda sigh theruthj blanda». Riksreg.

all annor boskap till Knutstorp, ia, och andre meubler in j fästningen, så är thet doch af een part inthet effterkommit, uthan the föregifwa, att the af andre här wed staten äre contramanderade. J thet öfrige har Wrangell förnummit, att een eller annan skulle wara sinnat till att uthbedia hoos E. K. M:t the caducerade hästar, som wed Dahlby finnes, och efter ther är een polnsk swetfux ibland, som han öfwer alla måtto berömer och högt æstimerar, är han mycket bekymrat, att then och skall således komma sin koes. . . .

Helsingborg d. 21 dec. 1658.

. . . Frölichs ryttare äre allaredo hädan öfwersatte till Helsingör. På denne sijdan hafwa desse tembligh illa hållit huus. Om itt compagnie af them är allaredo ransakning hållin, hwilken iag inthet twiflar herr generalen Forbuss warder E. K. Majjt j vnderdånigheet till sändandes. Det hafwer j någre dagar haft ståndqwarkeer här itt stycke från staden, och ändoch anordning war giordt, att hoos hwar bonde een eller två ryttare skulle inlogera, hafwa officerarne lickwäll lagt 5 à 6 ryttare in uthj hwar gård, hwilke icke allenast bondens höö, men och hans korn till öfwerflöd hafwa opfordrat, sigh med stekt och sudit trachtera låtit, kördt bonden till att hämpta sig öhl och brennewijn, ther med the then eene dagen efter then andra genom susat hafwe, och till taksamheet hafwa the slagit bönderne all om kring. Men af the andre gårdarne, som the icke med inqwartering beträddt hafwa, hafwa the uthpressat 6, 10, 12, ia, 16 r:r, så att summan af denne beskattning, uth om thet eene compagniets mehr än öfwerflödige vnderhåld, löper icke långt ifrå halftredie hundra daler s:r:m:t. Och ändoch een deel af samma compagnie hafwer warit effter snaphanarne vthcommenderadt, ther the the ras särskildte lijfzmedell hafwa nuttit, har lickwäll thesse the ras förrige qwarkeer een wäg som annan måst till them på förberörde sätt contribuera, hwarföre iag är förorsakat worden wid min hijtkompst att arresteras låtha rytimestaren af samme compagnie, och efter cornetten, qwartermästaren och een corporal, som och höra ther till, föregifwes wara ther till störste orsaken, hafwer iag låtit kalla them ifrå Helssingör hijt tillbakars till saksens uthförande. En annan corporal aff äfwen dette compagniet

har iag och här fast, emedan han illa hafwer huggit een E. K. M:ts länssman, oachtat att honom siw wagnar wore till ryttmästarens bagages framförande anförscaffade. Om the andre öfwersten Frölichs vnderhafwande compagnier är och samma klagemåhl, men så är thet än inthet ransakat. Det compagniet allenast, som öfwersten sielf hafwer haft hoos sigh, hörer man inthet sig något otilbörligit stält hafwa. Jag har fåt berättelsse, att b:te ryttare äfwen så hafwa farit fram uthj Malmöhus och Landzcrona lähn, ther the någon tijd hafwa ståt, och låther nu inquirera till att erfahra sanningen ther om. Om frw Carin Lyke på Snelleröd, som iag sidst j vnderdånigheet förmälte wara suspect att hafwa interesserat uthj snaphanernes förehafwande, hafwer man ännu icke kunnat få någon wissheet. Fuller hafwa någre och the förnämste af hennes bönder warit med och uthplundrat Heritzwad clöster, och berättar een af them, som man har fåt wid hufwudet, att snaphanerne hafwa, sedan the efter förrättat denne gärning wore komne tilbakars, offererat henne een förgylt sölfkanna af rofwet, på thet hon skulle hielpa förswara them, som the säija, men hon skall inthet hafwa wellat samma kanna emottaga. Interim har hon likwäll, om thet så förewetter, döldt med them, och är thet wist, att snaphanerne på hennes godz hafwa haft theras tilhåld, hwilkes capiteen och anförare skall hafwa warit een wid nampn Cutathun, Nilss Krabbes stallmästare, Staets stalbroder, som bispen berättade om. Man har och funnit på hennes godz fyra förrymbde smålandzknechtar, som hon beskylles j någre åhr hafwa förhållit, än tå och något för förledne Michelssmessa någre skola hafwa warit till henne skickade them att afhämta. Af Henrich Bielkes saker har hon något j sine gömmor, eenkannerlig twå kistor med böcker, och här ifrå staden hafwa en part iemwäll haft hoos henne något j förwaring. En mijhl ifrå hennes gård har iag fåt tree mine hästar igen, som snaphanerne togo bort på wägen åth Christianstad. Fem stycken hafwa the än borta. Och säijes mine förrymbde dren-giar iemwäll woro ibland them synte. Men när the hafwa märkt, att man lät slå effter snaphanerne, skole the med then störste hopen hafwa tagit flychten op åth Göinge häradh. . . .

Landskrona d. 28 dec. 1658.

Rätt nu vnfår jag med camarherrens Gustaff Lilliecronas skrifwelsse af den 20 huius E. K. M. allernådigste ordre af d. 5 dito, att iag skall låtha honom bekomma herr Nilss Krabbes uthj Malmö sigh befinnande meubler. Nu weet iag af inge andre än the, som hafwa warit j förwaring hoos hustru Agneta Erhattes thersamestädes, hwilka E. K. M. tillförende allernådigst har gifwit och mig bebefwat, när E. K. M. sidst war här j Landzerona. Men ändoch iag ther på allaredo har tagit mig them an, vndan- tagandes een hoop cijriser och andre lätt ryttare harnesk, pistoler, bössor och footanglar, som iag ther af till tygskrifwaren j Malmö har låtit lefwerera och med hans qwitenz beläggia kan, så och någre få böcker, them iag har låtit registrera och E. K. M. j vnderdånigheet ämnar framtee, om ther tilläfwentys wore någre ibland, som E. K. M. anstodo, att the då efter E. K. M. mig gifne allernådigste befallning må blifwa vnder E. K. M. wijdare disposition, så skall iag lickwäll med allervnderdånigst lydno effterkomma förb:te E. K. M. allernådigste ordre för Lilliecronan, allenast iag wore förwissat, om E. K. M. har behagat till att för- andra denna dess allernådigste resolution för mig och gáfwan in på Lilliecrona transportera . . .

Landskrona d. 31 dec. 1658.

Fuller har här warit itt löst thal, att Bornholm skulle anteen hafwa revolterat eller och wara af holländarne intaget, men thet uthan något grund och så myket mehra otroligare, emedan man hwarken j Ystedt eller Cimbrisshampn har haft någon wissheet ther om. Ja, och att man sedermehra har uthsprengt, thet the fahrkostar, som nyligen berättas wara utbgångne uhr Köpenhafn, skole hafwa haft anslag ther på. Så äre och den 27 huius någre af Smålandz ryttarne tijt öfwer sände, hwilket man näplig hade gjort, om man j Ystedt hade haft tijender om någon sådan beskaffenheet med Bornholm. Doch har iag nu till föllie af E. K. Majjt allernådigste ordre, som j går daterat är och nu först in på aftonen hijtkom, strax skrifwit till gref Gustaff Baneer, commissarien Knut Andersson, captenen på Schwanen och byfogden uthj Ystedt, thet eenthere, j fall the andre wore borta, måtte oförsumat affärda een fahrkost åth Bornholm till att in-

hämpta wiss kundskap om dess tillstånd och thet citò sedan tilbakar rapportera . . .

Odat. [dec. 1658.]

Aff kongen j Dannemark äre trenne personer hijt in j landet förskickade. Den eene herr Gerssdorfs eenspännare, Staets widh nampn, något gammall och till åhren kommen, som stundom skall hålla sikh oppe uti Willandz häradt och stundom utj Färss häradt och ställer sig mächta flychtig och warsamb, icke dristandes sig att wistas länge på itt ställe. Den andre herr Nils Krabbes stallmästare, som reeser emillan Skåne och Kiöpenhambn hwar weku, kommer öfwer och stiger till bätz widh Höllen icke långt ifrå Skanör och är anten nu j Kiöpenhambn at hämpta nye ordres eller och måskee åter nyligen thådan tillbaka kommen. Den tridie Corfwitz Trolles' stallmästare, som för någre få dagar sedan har warit på Bolerup gårdh hoos fru Jda Scheel, sahl. Fredrich Rantzous och Owe Totts swermoder. Desse tree gifwa sig nampn af generaler och hafwa tagit till sig then fierde, som är een frij skomakare, heeter Simon Böss, och har bodt j Bleking, men nu jemnwäll här j Skåne skall wara att finna. Sexton andre officerare hafwa the vnder sikh, hwars nampn man än icke weet, men the liggia här och ther j landet, ther the hafwa therass trouppar, på thet the j een hast kunna draga them tillsamman. Och skole the reedo hafwa 2100 man på behenen, som alle äre bewärade och thet snällaste sällskap, som kan wara j landet, bestående till een deel af skyttar och annat löst partij, hwilka mehrendels äre inlogerade hoos allmogen uthj Färss häradt här vnder Landzerona lähn och Albo, Willandz och Biersshäradt j Christianstadz lähn. ther the på kongen j Dannemarkz bekostnat blifwa vnderhåldne. Och pläga förbe:te rädelsförare correspondence med Blekingzboerne på then eene och Göingarne på then andre sijdan, them the och allaredo störste parten skole hafwa wunnit till theras willia. Elliest är sielfwe anslaget sådant, att då then ther till destinerade danske flottan af 14 skepp kommer så när, det han kan låta landsättia folket deels widh Barsabäck och deels widh Skanör och Trälleborg, skole desse medh allmogens tillhielp, som the förmoda tå ofehlbart warda sig tillfallandes, bryta löst, engagera sig med Kongl. M:tz troupp-

per här på landet och therigenom divertera them ifrå att förhindra landsättningen. Och hafwa desse elliest hafft före at först öfwerrumpla Kongl. M:tz ryttare, som uti Lundh och Ystedt wore inqwarterade. Owe Tott förmeenes wist wara j speelet medh, efftersom han ther om skall wara solliciterat genom bref af Vlrich Christian, och skall fuller hafwa lofwat at willia hielpa till, men icke att taga på sig alleena itt så högt wärk.

Helsingborg d. 4 febr. 1659.

. . . Jag har här ämnat taga op saken om frw Carin Lycke på Snelleröd och snaphanarne, men fogden på Heritzwad clöster skrifwer och beder om lijten dilation ther med, in till han kan komma något mehra till krafter, och dessemellan förmodar han att komma närmare vnder grunden j saken, efter som han har fåt spaning, att några förnåme skola hafwa giordt sig theruthj interesserat. Kuthathuen har än inthet stält sigh in, hwilken fogden har suspect och bär fahra före, att han än skall rätta honom itt spell an. Bönderne, som äre anklagare opå öfwerstens Frölichs ryttmästare och dee andre hans officerare här sithia j arrest, har iag låtit instämma till att fullföllia saken, men the äre lickwäll utheblefne, af hwad orsak kan iag än icke erfahra. J medler tijdh lijda b:te officerare här nöd och hafwa inthet at vnderhålla sigh med. Det gifwes skulden på leutenanten vnder denne rytmästares Henrichs Ottos compagnie, som nu är j Seeland, att han, emedan rytmestaren war uthe på execution efter snaphanarne, har begåt denne excess hoos almogen och stuckit måste penningarne ther af hoos sig. Kunde han mistas ifrå compagniet, så behöfdes han fuller och här wid ransakningen . . .

Malmö d. 17 febr. 1659.

Gref Gustaf Baneer har sändt mig hijt een Ystadts borgare, som therifrå sidst styrde boijorthen Spes med the uthcommenderade ryttare till Bornholm och nyligen med een af bem:te ryttare och knecht af guarnisonen på slottet hafwer rymbdt ther ifrån och nu näst förledhen fastelags söndagh äre komne tillbakers. Desse låther iag gå här med öfwer till Eders Kongl. Maij:tt. att Eders Kongl. Maij:tt af them uthförligare kan förnimma, huru med itt och annat ther på landet är tillgånget. Doch är elliest korteligen deres berättelse dätta, att wedh pass

tree wekur för juhl har landzhöfdingen Printzensköld, uthan twifwel på min skriftlige anmodhan till att desto förr bekomma bem:te ryttare öfwer till sig, låtit uthj stadhen Röne, som är två mijhl ifrån slottet, uthläggia een skuta, then han hadhe achtat sända till Ystedt efter rytterne, och om sijdher har han rijdit tijt sielff att skynda på skutans förderligare affärdning. Men när han ther är kommen uthi borgmestaren Per Larssons huus och hade niuggast fått sättia sig nedher i hans stugu, lembnandes sin häst än sadlat utan för porten, hafwa twenne frijmän, Jöns och Matz Cofot, med borgmestaren Claes Kamb, som och är capten för borgerskapet, een capiten öfwer bönderne, Nills Gummelöse i Hasslö och Wellem Classon, borgare, sampt flere andre följt honom på foten efter, trängt sig in i stugun och ter öfwerfallit honom, williandes slå honom strax ihjel, men borgmestaren Per Larsson och hans broer Dawidh hade kommit emällom och bedit them unna honom lijfwet, hwaröfwer borgmästaren är blefwen stödt för bröstet medh een bössa, och hans broer så illa slagen, at han medh lijtet lijf har most krypa undan them ulr stugun. Printzenskollth hade the tå lijkwähl först tillsagt qwarter, men när the hade fåt honom uth på gatun, hade Wellem Classon först skuttit honom med een pistol genom hufwudet, och sedhan Jöns Cofot och Nills Gamlösa gifwit honom hwar sitt skott och i lijka måtto förfolgt Printzensköldz landzskrifware med inspectoren öfwer tullen och een fenrich af slotts guarnisonen, görandes någre skott efter them, hwilka doch hadhe kommit undhan, men på sidstone måst råka i theres händer och med mödo fåt behålla lijfwet. Ther opå hadhe desse rädelsföhrare strax opodat allmogen ther näst om kring, rycht fram till slottet, ther tå borgmestaren Claes Kamb har præsenterat sig med Printzenskölds häst och tygh, och i landshöfdingens namn thet opfordrat af lytnanten Per Lagman, som ther än innelåg med 60 knechter. Artollerie leutnanten hade warit i ett annat ärende uthe ett stycke wägs ther ifrån på landet. J förstone hade denne Per Lagman förwägrat att öfwerlefwerera them slottet, män när the hadhe hotat att sända in landshöfdingens hufwud, hade han med guarnisonen marcherat ther uth, föruthan att lossa itt skott emot them, ther doch honom hwarken krut, lodh eller lijfzmedell

INNEHÅLL:

<i>Lauritz Weibull</i> , Halmstads rådhusarkiv	s. 153.
» , Efter Roskilde fred	> 173.
